AYLIK MİZAH DERGİSİ • YIL : 10

KASİKATÜR

SAYI : 113 • AGUSTOS / 2002

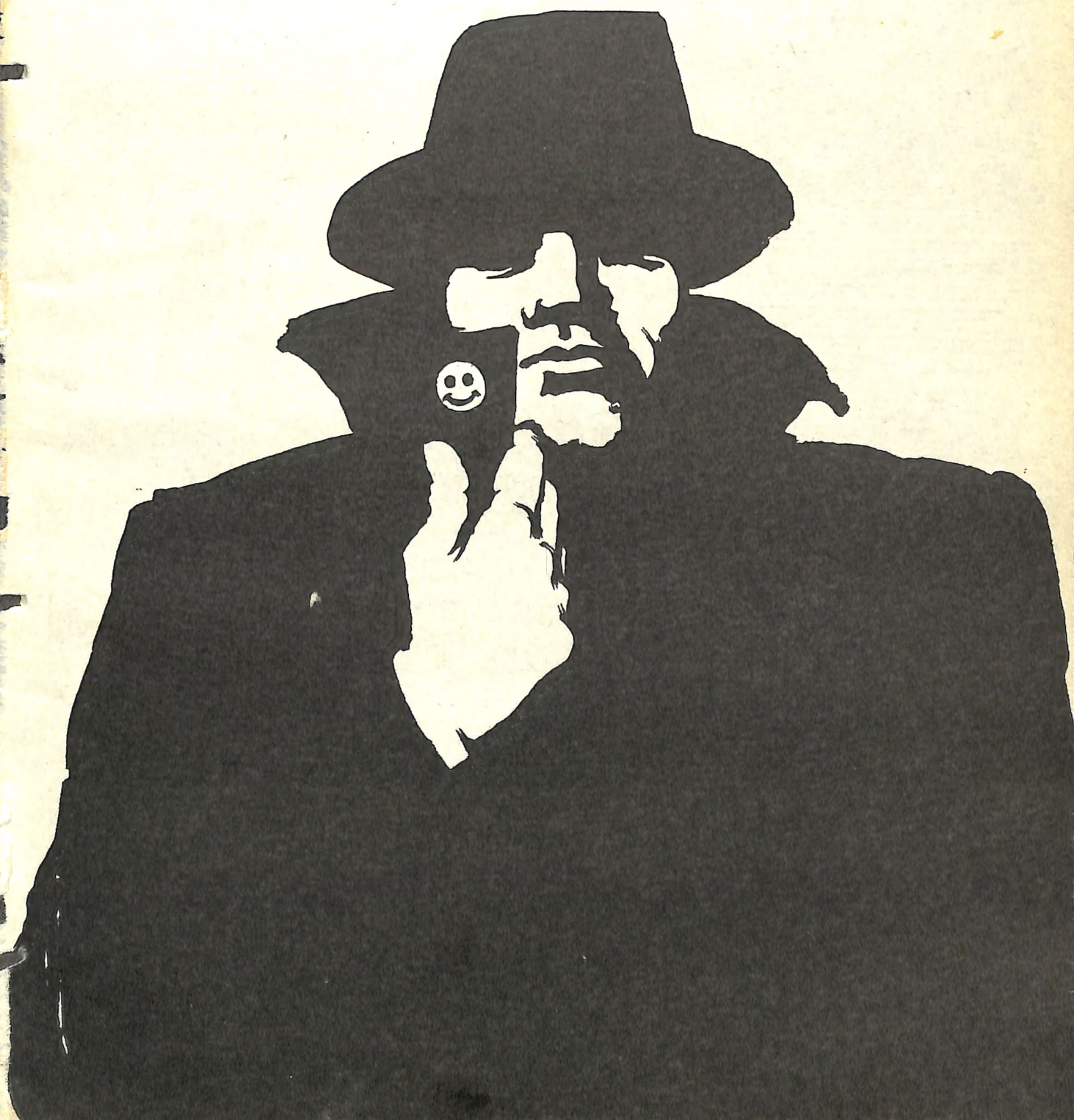

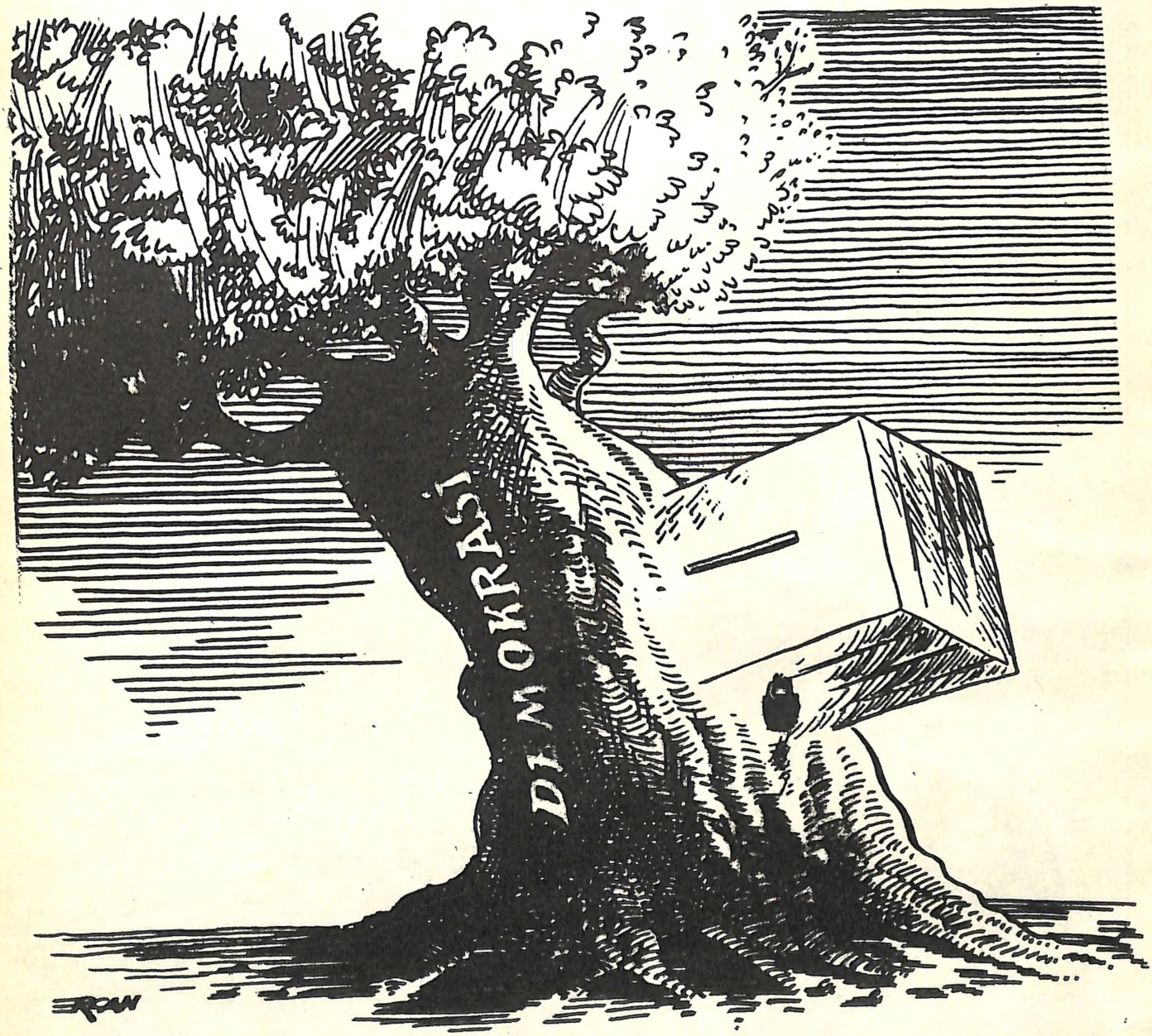

ERCAN AKYOL

SAHİBİ VE YAYIN YÖNETMENİ
KARİKATÜRCÜLER DERNEĞİ
ANKARA TEMSİLCİLİĞİ ADINA
METİN PEKER

YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ
MURAT ÖZMENEK

YAYIN KURULU

BÜLENT OKUTAN
CUMHUR GAZİOĞLU
OKTAY BİNGÖL
ORHAN TÜLEYLİOĞLU
MURAT SAYIN

KATKIDA BULUNANLAR

ALİ ULVİ ERSOY
ALİ ŞUR
ALİ HERKÜL ÇELİKKOL
ALİ ŞÜKRÜ FİDAN
AHMET ERKANLI
AKİL DANE HERZEKAR
A. TEOMAN SANALAN
AKIN ÖNDER
BAYRAM ALİ KARA
BURHAN ÖZOYAL
CEM KENAN ÖNGÜ
CEMAL ARIĞ
CEZMİ ERMİŞ
CİHAN DEMİRCİ
ERDOĞAN BAŞOL
ERDOĞAN KARAYEL
ERAY ÖZBEK
ERGÜL AKTAŞ
EROL ÖZDEMİR
FERRRUH DOĞAN
HASAN SEÇKİN
HASAN UYSAL
HÜSEYİN ATABAŞ
HÜSEYİN TANYERİ
GÜNGÖR KABAKÇIOĞLU
İSMET LOKMAN
KADİR DOĞRUER
MUHİTTİN KÖROĞLU
MUSTAFA BİLGİN
NECATİ ABACI
NİYAZİ YOLDAŞ
NURİ BİLGİN
OĞUZ GÜREL
ORHAN ENEZ
ÖZCAN ÇALIŞKAN
TAYFUN AKGÜL
TONGUÇ YAŞAR
SERDAR ÇAKIRER
YENER ÇAKMAK
YİĞİT ÖZGÜR

DERGİ TEMSİLCİLİKLERİ
Bursa/Mümin Bayram/İzmir·Cem Koç/
Trabzon·Adnan Taç/Sinop·Seyit Saatçi
Zonguldak·Kürşat Coşkun

DİZGİ: DAMAR LTD. ŞTİ. · ANKARA
Özveren Sok. 3/8 Demirtepe Tel: 0.312. 232 01 11

BASKI: KUBAN MATBAACILIK YAYINCILIK · ANKARA
Matbaacılar Sitesi 558. Sok. No:20 Tel: 0.312. 395 20 70

İRTİBAT VE YAZIŞMA ADRESİ:
Konur Sok. 31/10 Kızılay-ANKARA Tel-Faks: 0.312. 417 37 28

POSTA ÇEK NO: 104902 METİN PEKER
Altı Ay: 24.000.000 TL - Bir Yıllık: 48.000.000 TL.
Altı Ay: 30.000.000 TL. Bir Yıllık: 60.000.000 TL.(Resmi Dairelere)

KAPAK KARİKATÜRÜ: FRACKOWIAH LECH

Karikatür Dergisi'ndeki eserler yazılı izin alınmadan kesinlikle yayımlanamaz.

TAN ORAL

MAKSAT MUHABBET

■

hASAN uYSAL

■

"MODA-KRASI"

Başlık garip gelebilir ama ayniyle vaki. Bunca işsizi, oturmamış rejimi, eğitimsiz bırakılmış halkı, çarpık kentleme ve sanayileşmesi ile, hepsinden önemlisi demokrat olamamış kafalarla nasıl demokratikleşeceksiniz? Son yıllarda iyice belirginleşen, YAKALADIĞINI ÖP! ÖPEMEZSEN ÖPERLER! biçiminde ifade edebileceğimiz yeni yaşama kuralı; baskın ilişki biçmi olmuşsa ne yapacaksınız?

Ne yapaksınız yapacaksınız? Çünkü iktidar olan her iki partide söz vermiş bir kere Demokratikleşeceeeeğiiiz! diye. Onlarda zaten bu konuda pek kararlı oldukları için Dünya'nın başaramadığı bir demokratikleşmeyi başardılar sonunda.

Kültürün yüzlerce tanımı var ama üzerinde uzlaşmaya varılan bir tanımı yok hala. Bana yakın gelen tanım; Kültürün, İnsanlığın birbirleriyle ve doğa ile ilişkileri sonucu edindiği birikim ve üretimin toplamı olan karmaşık bir bütün olduğu. Bu konuda ne kadar birikim ve üretiminiz varsa o kadar zenginsiniz. Ya da tersine o kadar yoksul!...

Bizler, yani toplumumuz bu konuda da, demokrasi kültürü konusunda ne yazık ki çok yoksuluz. Demokrasi yoksulluğumuz nedeni ile de, Demokrasi Kültürümüz doğaldır ki yerleşmemiş. Bu Türkiye'nin en temel ve en büyük sorunu olmaya devam ediyor bu yüzden.

Demokrasi demeye pek dilimiz varmadığı bir rejimle yönetiliyoruz. Devleti ile, Meclisi ile, Anayasa ve yasaları, yönetmelikleri ile, Hükümeti ile, siyasi partileri ile, Güvenlik güçleriyle, adalet mekanizmasıyla, Ordusu, bürokrasisi ve eğitim kurumlarıyla, basını ile hatta aile denilen toplumun en küçük çekirdeğine kadar. Ödüllendirme yerine cezayı, sevgi yerine dayağı, anlaşma yerine anlaşmazlığı, barış yerine savaşı, aslı yerine taklidi, övgü yerine sövgüyü, dostluk yerine düşmanlığı, ileri yerine geriyi seçmiş bir toplumuz, peki kim suçlu?

ÇAĞDAŞ DEMOKRASİ diyoruz, çünkü Demokrasi ile Çağdaş Demokrasi arasında dağlar kadar fark var. Türkiye'de aylardır süren, kısır kavga ve ağız dalaşı yüzünden özü gözden kaçan 2. CUMHURİYET olayı da buradan kaynaklanıyor. Hani Avrupa'da bir süredir tartışılan Cumhuriyet-Demokrasi konusu gibi... Demokrasi kısaca çoğunluğun yönetimin sağlayan sistem. Bu sistem çağımızda yetersiz kalmıştır, yanlıştır ve kötüdür! Çağdaş Demokrasi ise, Klasik Demokrasinin bu eksikliğini gideren, Demokrasi Kültürü gelişmiş toplumların savaşımı ve birikimleri sonucu dayattığı; çoğunluk yönetimine; azınlık haklarını gözetmeyi, bireyin hak ve özgürlüklerini ekleyen bir rejimdir. Oysa Türkiye, Çağdaş demokrasinin yanından artık geri ve ilkel kalan Klasik Demokrasiye bile ulaşamamış durumda. İşte çağdaş toplumlarla buna ulaşamayan toplumlar arasındaki ki fark burada yatıyor. Düşünün ki Filipinler gibi bir ülkenin faşist diktatörü Marcos bile, Sıkıyönetim Mahkemelerinde çoğalan dosyaları; Silahlı Kuvvetler ile halk arasındaki ilişkilerini olumsuz yönde etkilediği gerekçesi ile sivil mahkemelere devrederken; bizde sivil dönemde bile olağanüstü yargı, olağanüstü hal sürüyor. Toplumumuzdan Maşaallah tık yok!

"insanlar çok kirlendi, dejenere oldu, zaaflarının esiri oldu, herkesin bir fiatı var"

Bu lafları ne kadar çok duyarlı olduk... Sizce doğru mu? "Doğru" dediğinizi duyar gibiim. Oysa yanlış, hem de tümden! Çünkü insan zaaflıdır, insan zaafın, paranın ve çıkarın esiri olur, satılır! Dejenerasyona da açıktır. Ancak insan dediğimiz yaratık; emekle, eğitimle, bilinçle, deneyimle, kararlılıkla ve çevresinin de etkisi ile farklılaşır. Gerçek asalette, onurda, zaaflarına esir olmamakta, satılmamak da, değerine fiat biçilememesi de bir çaba sonucu ortaya çıkar. Yani insanlar kirlidir, dejeneredir. Olay; yaşadığımız çağda insanlar arasında onurlu, saygın asil olma çabası gösterenlerin, daha doğrusu gerçek insan olma gayreti içinde olan insanların sayısının azalmasından ibarettir. Kısacası insan kirlenmemiş, kirlenmeye karşı çaba göstermeyi bırakmıştır.

Kirlenmiş insan demokrat olabilir mi? Demokrat insan kirlenebilir mi? Satın alınabilir mi? Tabii ki hayır? Ülkemizde kirlenmeden kurtulmak için çabalayan insanların sayısı hızla azalıyorsa, bu çağda niye klasik demokrasiyi kuramadığımızı şimdi daha iyi anlıyabiliyor musunuz? Dahası, demokratlığı bile beğenmeyip kendilerine sosyal demokrat etiketi yakıştıran kimilerinin; ABD Elçilikleri, Genel Kurmay Başkanlıkları ve ihale şebekeleri arasında koşturmalarından da ülkedeki demokrasinin ne menem bir şey olduğunu anlıyor musunuz?

Eeee, ne yapalım; Ne ka ekmek, o ka kütle!

Şimdi diyebilirsiniz ki; "Ulan mizah dergisinde, mizah yazısı diye bunlar mı yazılır?" Oysa ben bu yazıyı siz gülün diye değil, kendim güleyim diye yazdım. Yani yazıyı buraya kadar mizah bulacağım diye okuduysanız, ben güleceğim...

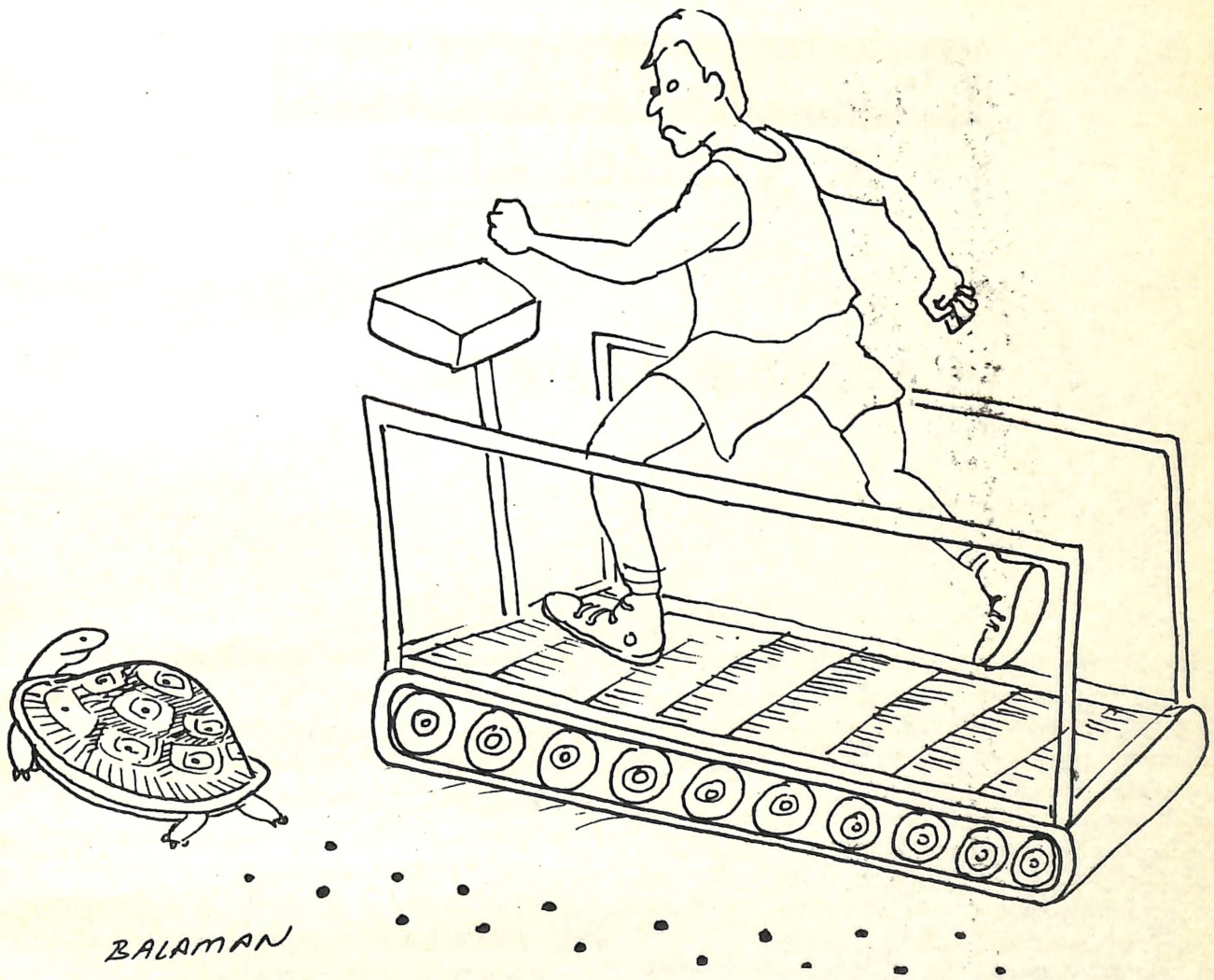

BÜLENT BALAMAN

NEHAR TÜBLEK

gözün seyir defteri
s. yüksel akın

"YOLSUZLUK MU? YOK CANIM..."

—Ulan Tahsin, bak son defa söylüyorum. Gel şu bizim dönemden kalma elektrik yolsuzluğu dosyasını bana ver, biz de size yeni ele geçirdiğimiz P.T.T. dosyasını verelim, tatsızlık çıkmasın... Ne siz ne de biz her akşam kanal kanal sürünüp canlı yayınlarda hesap vermek zorunda kalmayalım sonra...

— Hahayt! Sıkıştınız di mi adiler... Bizde daha ne dosyalar var. Sizin bakanlardan Memduh Bey'in diş tedavisi örneğin... Öğrendiğimize göre beyefendi dişlerine bi köprü yaptırmış, ücretini sorma gitsin... Fatih Sultan Mehmet köprüsününkini üçe katlıyor! Ne büyük tesatüftür ki olayda adı geçen dişçi de halasının oğluymuş!

— Hıh... Skandalınızı sevsinler... Karı dedikodusu gibi... Bizde sizin genel müdürlerden Nuri Bey'le ilgili öyle bir dosya var ki, tipik bi üç bölümlük Şahabettin Teksoy haberi! Yeni polis üniformalarıyla ilgili... Polislerin kıyafetlerini değiştiriyoruz diye gitmiş milyarlarca lira ödeyip eski Sovyet askerlerinin üniformalarını almışsınız!

— Ne olmuş yani, yırtığı yok yaması yok, halis Kızıl Ordu malı. Hem siz bu dosyayı hiç açmasanız iyi olur çünkü sizin emniyet teşkilatına satın aldığımız kıyafetlerle ilgili belgeler de bizi elimizde canım... Bu belgelere göre Türk polisi'ne iki sene kadar önce ikibinsekizyüz adet sutyen ve binikiyüz adet de ipek bayan çorabı almışsınız! Satıcıyı henüz araştırmadık ama sizden birinin akrabası çıkacağı muhakkak!

— Öhö... Onlar bayan polislerimiz için alımıştı.

— Hehe O zaman üçbin adet prezervatif de erkek polislerimiz için alınmış olmalı!

— İzah edilebilir, Cop kılıfları pahalı olduğu için onlardan sipariş verdiydik.

— Enteresan... Bu sizin coplar da erken boşalma sorunu var herhalde çünkü aynı partiyle birlikte ikibinbeşyüz kutu da geciktirici sprey ithal edilmiş. Bırak bu dürüst adam ayaklarını Fikri, polis üniformalarının yenilenmesi işinin ihaleye verildiğini ve u ihaleyi İngiltere'de Sex Shop'u olan senin amca oğlunun kazandığını öğrendik!

— Vap hipnolar vay... E, benden günah gitti lan Tahsin... Buna ne diyeceksin bakalım; Güveniiır kaynaklardan edindiğimiz bilgilere göre senin teyze kızının ellialtı model tosbağasını son model Mercedes diye devlet adına satın almışsın... Sayın bakan söz konusu otoya binmeye kalkınca rezil oldu. Bu dosya İSKİ skandalını bilem geçer valla!

— Yok artık, ne lan bu, alt tarafı bir araba, boru diil ya...

— Sizde yolsuzluk bi tane diil ki! Batırıcaz sizin partiyi batırıcaz! Hepsinden haberimiz var... Geçenlerde ihtiyaç var diye beş tır dolusu kol düğmesi satın almışsınız... Üstelik ihaleyi de bir inşaat firması kazanmış... Ne ilgisi var artık...

— Bak Tahsin, fazla üstümüze gelmeseniz iyi olur, acaip basın desteğimiz var, oyarız sizi... Star bizi destekliyor.

— Bizi böyle şeylerle korkutamazsınız canım, uğraşmayın boşuna... Yazılı basını da biz kafaladık, acaip destekliyorlar.... "Kovalasın Seni Tavşanlar" diye bi manşet atıp canınıza okuruz!

— Tavşan dedin de aklıma geldi... Bizde bi dosya daha var ki dumanınızı atar alimallah! Devlete eleman almak için açılan kadrolarla ilgili... Hali şu Dipsizkuyu ilçesi meselesi...

— Ne var yani, ne olmuş Dipsizkuyuya? Dayımgiller orda oturuyo diye o ilçeden devlete eleman alamıycak mıyız yani?

— İyi de kayıtlara göre sözkonusu ilçeden devlete memur olarak elliiki tavşan, oniki Denizli horozu, sekiz adet civciv, yirmisekiz baş da koyun alınmış! Dayının çiftçi olduğu da gözönüne alındığında olay hayli ilginç bir boyut kazanıyor...

— O hayvanlar süper akıllı bi kere... Gel diyosun geliylorlar, git gidoyun gidiyorlar... Sadece tavşanlardan ikisi sıradan çıktı ve de yüce devletimiz tüm kurumlarıyla birlikte olayın üzerine eğilerek kendilerinin içten çıkarılması konusunda çalışmalara başladı...

— Bırak şimdi bu güçlü hükümet masalını da sadece gelelim... Şimdi bu bizim elimizdeki elektrik yolsuzluğuyla ilgili dosyaya karşılık ne veriyodunuz siz?

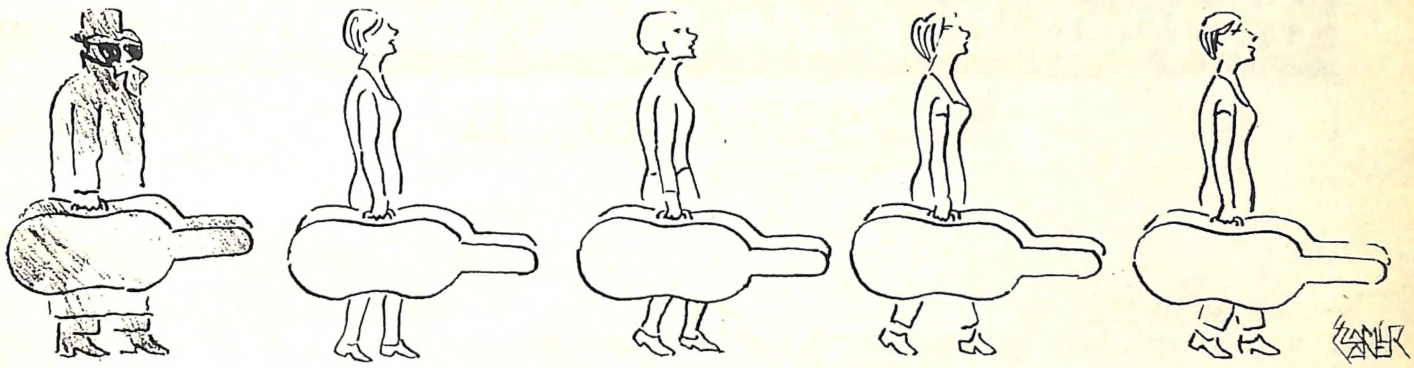

SAMİ CANER

Ortak Pazar Sorunu

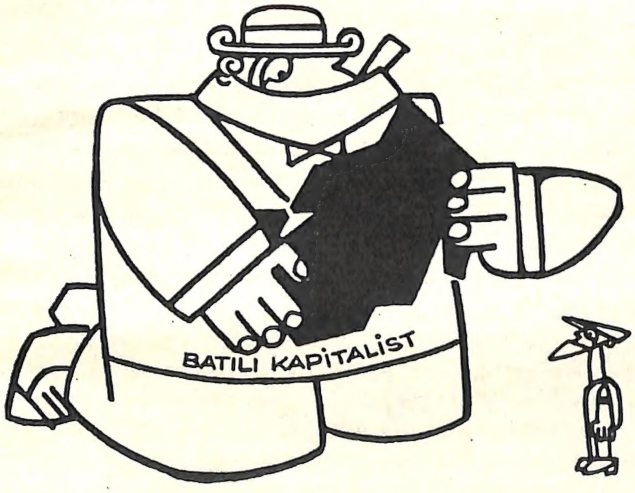

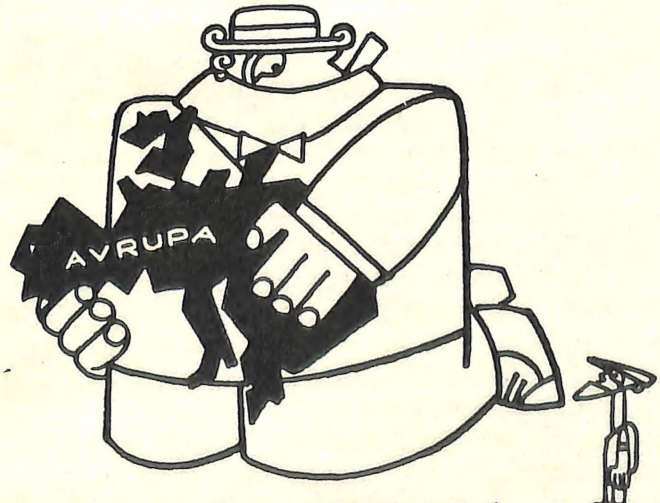

— Benim malım, yine benim malım!

YALÇIN ÇETİN

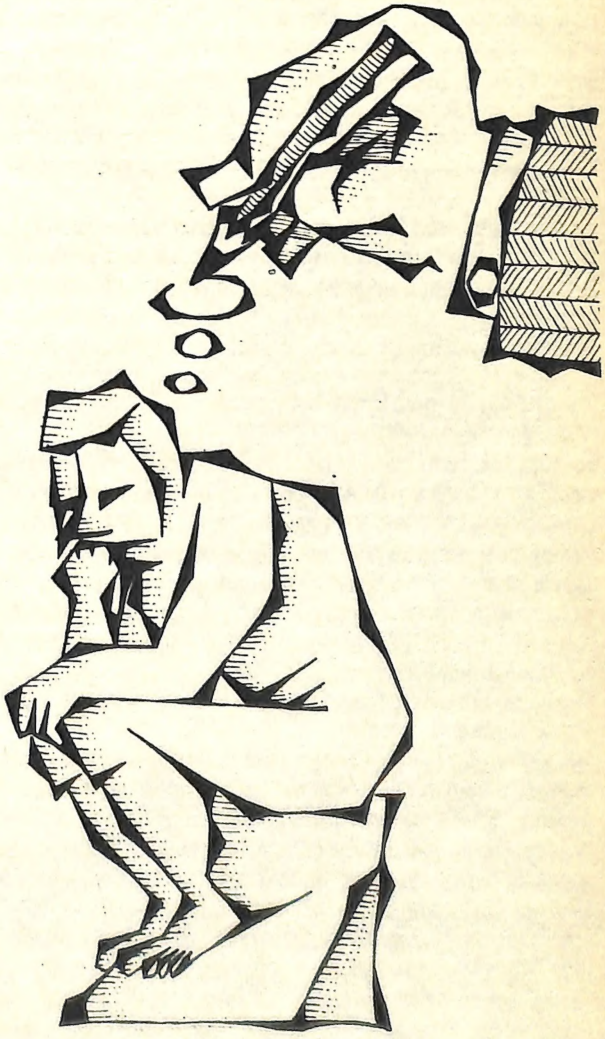

KAAN KÜÇÜKERSAN

dünden bugüne türk mizahı V

kürşat coşgun

II. DÜNYA SAVAŞI VE SONRASI

Bu durum, II. Dünya Savaşına kadar sürdü. Savaş yıllarında fıkra ve karikatürün yıldızı yeniden parladı. Hitler, Mussolini, Goebels ve Stalin üzerinde yoğunluklu olarak oluşturulan fıkralar, geniş halk yığınları üzerinde bomba etkisi yaptı; bu fıkralardan bazıları, 1943'de "Harp Şakaları" adlı kitapta toplandı.

II. Dünya Savaşı yıllarında Türk karikatürü, özellikle Cemal Nadir ve Ramiz'in etkisiyle yeniden canlanır. Hitler ordularının Edirne kapısına dayandığı günlerde, Cemal Nadir, Hitler'e ve faşizme karşı halkı çizgileriyle yüreklendirmeyi bilmiştir. Cemal Nadir, Cumhuriyet Gazetesinde ve kendi yayınladığı Amcabey dergisinde, saldırgan aşist güçlere karşı mücadelesini sürdürürken, yine savaş döneminde yayınladığı yedi karikatür albümüyle savaşın anlamsızlığını, savaş zenginlerini ve tefeci bezirgan Yahudi'leri de olanca çıplaklığıyla gözler önüne sermiştir.

Savaşa kadar Batı görünümlü bir yaşama yönelmiş Türk toplumu için, giyim-kuşam, ev dekorasyonu gibi alanlarda çizen Ramiz de, savaşla birlikte Cemal Nadir'e katılmış ve yıllarca usta çizgisiyle yetkin örnekler vermiştir. Ramiz, 1944 ve 1945 yıllarında "Bu Harbin Karikatür Albümü" adında iki albüm yayınlar. Bu dönemin en ilginç olgusu ise, geniş halk kitlelerinin savaşı, Karikatür, Akbaba, Ambabey, Köroğlu, Köylü, vb. dergilerden izlemesi ve salt bu dergiler yazdı, çizdi diye kamuoyu oluşmasıydı.

1946'da çok partili döneme geçerken kurulmakta olan DP'ye yüklendiği için satışı düşen Akbaba, yerini tek partiye karşı çıkan Markopaşa'ya bırakıyordu. Beş yıl süreyle direnen Markopaşa hareketi, tek partiye karşı olan halkın ve bütün aydın çevrelerin olağanüstü ilgisi ile ayakta kalmıştır. Aziz Nesin, Sebahattin Ali, Rıfat Ilgaz gibi yazarların yanısıra Mim Uykusuz'un çizgileriyle, o dönem için inanılmaz gibi görünen 60 binlik bir tiraj yapıyordu. Sık sık kapanan ve ad değiştirmek zorunda kalan (Malumpaşa, Bizim Markopaşa, vb.) Marko-paşa, Türkiye'de siyasi iktidara karşı ilk gerçek muhalefeti gösteren mizah yayını olmuştur.

Markopaşa, tek partiden çok partili demokratik yaşama geçerken, demokrasiye inanan kesim arasında büyük bir ilgi uyandırıyordu. Aynı günlerde, Ramiz de kendi çıkardığı Mizah adlı dergide çizmeyi sürdürüyordu. Savaş yıllarında çıkarılan birçok fıkranın değiştirilerek, savaş sonrasında tek partiye karşı kullanılması sonucu, 16 fıkra kitabı yayınlanmıştır. Bu yıllarda Enderunlu Fazıl'ın "Hubanname ve Zenanname" adlı kitabı yeni yazıya kazandırılırken, "Şair Eşref" kitabı da F. Uzun tarafından yayınlanır. Neyzen Tevfik, halk arasında yeniden geniş bir ilgi ve yaygınlık kazanırken, İsmail Dümbüllü Ortaoyununda, Hayali Küçük Ali ise Karagöz oyununda son ustalar olarak kendilerini gösterirler.

f) 1950 SONRASI:

Bu dönem aynı zamanda, çok partili dönemin de başlangıcını göstermektedir. Siyasal alandaki çeşitlilik ve zenginlik, başta mizah alanında olmak üzere diğer alanlarda da görülmeye başlanmıştır.

Karikatürde; Eflatun Nuri Erkoç, Semih Balcıoğlu, Selma Emiroğlu, Turhan Selçuk, Nehar tüblek, Ali Ulvi Ersoy, Altan Erbulak, Bedri Koraman, Oğuz Aral, Yalçın Çetin, Tonguç Yaşar, Mustafa Eremektar (Mıstık), Şadi Dinççağ, Ferruh Doğan gibi bugün hala "50 Kuşağı Çizerleri" olarak anılan çizerler görülmeye başlanırken, mizah öyküsü alanında da; Aziz Nesin, Rıfat Ilgaz, Bülent Oran gibi yazarlara Haldun Taner, Oktay Verel, Hasan Hüseyin Korkmazgil, Vedat Saygel gibi yazarlar katılıyordu. Nadir-Nadi, Burhan Felek, Çetin Altan, ilhan Selçuk, Şinasi Nahit, Bedii Faik gibi küçük fıkra dalında yazan yazarlar mizah dergilerinde de görülürken, kendine özgü biçimiyle dikkatleri çeken Süavi Süalp de yine bu dönemde sivriliyordu. Karikatürde Cem ve Ramiz, mizah yazarlığı alanında ise Hüseyin Rahmi Gürpınar, Ercüment Ekrem Talu, Osman Cemal Kaygılı, Neyzen Tevfik gibi ustaların ölümüyle, bu dönemin mizahı adını andığımız dönemin genç sanatçılarının omuzuna kalmıştır.

Demokrasiye geçiş ile başlayan yeni dönemin en ilginç dergisi olan Karakedi, o günlerin coşkunluğunu, tek partiden kurtuluşun genel sevincini etkili bir biçimde ifade ederek, büyük bir ilgi toplamıştır.

Partili, partisiz her vatandaşın, her yerde dilediği gibi konuşabilme enerjisinin mizah dergisi olan Tef de, bu dönemde çıkar. Tef, yazar-çizer yönünden büyük bir mizah zenginliğine ortam sağlarken, karikatürcüler, yabancı mizah dergilerini ve çizerlerini bu dergiyle daha yakından izleyebilme olanağına kavuştular. Tef ile birlikte mizahımıza, Amerikan ve Avrupa kaynaklı yeni bir mizah anlayışı da girdi. kovboy, kızılderili, miki fare ve diğerleri mizah dünyamıza girerken, daha önce yalnızca Mim Uykusuz ile örnekleri görülebilen "kara mizah" (humoure noir) türü de sıkça işlenmeye başlanır. Karikatürde "yazısız karikatür" dönemi başlarken, çizerlerimiz çizgi roman ve çizgi filme de yönelirler.

1950'lerin ikinci yarısında, DP içindeki Meşrutiyet uzantıları ve hilafet yanlıları, parti içinde ağırlıklarını artırırlar ve DP, gittikçe uzlaşmaz bir tutumun içine girer. Tef, bütün zenginliğine ve neşesine karşın, CHP ve DP arasında bir çatışma ummadığı için, iki parti arasında sürtüşmeler başladığında yerini alamayınca kapanıp gider.. Bu dönemde Dolmuş, Taş, Karikatür (daha sonra birleşerek Taş-Karikatür) gibi dergiler DP'ye karşı tavır alırlar. DP'nin basına giterdiği sert önlemler, Dolmuş ve Taş-Karikatür'ün gineş halk kitleleri arasında daha ilginç bir duruma gelmelerini sağlamıştır. Ancak, halkın bu dönemde DP'ye olan ilgisinin sürmesi ve muhalefeti tutmayışı, bu dergilerin uzun süre yaşamasına engel olmuştur.

27 Mayıs sonrasında Akbaba, daha önce çeşitli dergilerde çalışan yazar ve çizerlerden geniş bir kadro oluşturur. Akbaba, bu dönemde altın çağını yaşar. 1967'de Yusuf Ziya Ortaç'ın ölümüyle dergide yeniden bir daralma görülür. Tan Oral, Tekin Aral, Zeki Beyner, Cafer Zorlu gibi çizerler, 60'lı yıllarda yıldızı parlayan imzalar olmuştur.

BÜLENT KARAKÖSE

tek... tek... ruhi tek

TARİHİN İÇİNDEN KADINLAR-PADİŞAHLAR

Osmanlı Padişahlarının pekçoğunun annesi yabancıdır. Nedeni basit, eşlerini ya cariyelerden ya da kendilerine armağan edilen kadınlardan seçerler. Cariyeler savaş ganimetidir, armağan kadınlardır. Bunların özgürlükleri yoktur, alınıp satılır, efendilerinin her tür isteğini yerine getirmek zorundadır. Cariyelerle evlenme geleneğini bozan II. Osman, Esat Efendi'nin kızı ile evlenir.

Yıldırım Beyazıt'ın annesi rum asıllı Gülçiçek'tir. Bur Fransız prensesi olan Stella Esther (Hüma Hatun) Fatih Sultan Mehmet'in annesidir. Kanuni Sultan Süleyman'ın annesi bir cariye olan Hafize Sultan'dır.

Müzikten, kadınlardan nefret eden ellibeş yaşında Padişah olan III. Osman haremde bulunan hanende ve sazendeler ile rakkaseleri arttırır. Kadınların süslenerek sokağa çıkmalarını yasaklar. Padişahlardan V. Murat'ın da kadınlara zaafı yoktur. Ama, pekçok padişah kadına, eğlenceye, içkiye düşkündür. Fatih Sultan Mehmet'in Fransız, Rum, Sırp, İtalyan, Arnavut kökenli onyedi kadını vardır. Hem kadına, hem içkiye düşkün olan II. Beyazıt'ın sayısı bilinmeyen çocukları olur. III. Murat'ın kırk kadını, yüzotuz kız olmak üzere kırkdokuz çocuğu hayattadır. Sultan İbrahim, devlet işinden çok eğlenceyi severdi. Ondört kadını vardır. Sultan İbrahim çocuklarının süt anneleri ile de ilişkide bulunur. Bir defasında can istediği için 150 kg. ağırlığındaki ermeni asıllı kadınla ilişkide bulunur. Şivakar adı verilen bu kadın Sultanı adeta büyüler, onsuz yapamaz olur. Bu tutkusu, Hümaşah (Telli Haseki)ye kapılıncaya kadar sürer. Güzel bir kadın olan Hümaşah'ın dairesini kürklerle kaplatır. Bu olay 1648'de tahttan indirilip öldürülmesine neden olur. Onüç kadınlı III. Ahmet'in elliyi aşkın çocuğu olur. 1703'de tahta çıkıp 1730'da Patrona Halil ayaklaması ve Padişahlıktan olan III. Ahmet eğlenceye çok düşkündür. I. Abdulhamid'in de eğlence zaafı vardır. Yirmisekiz yaşında Padişah olan ve onsekiz yıl (1789-1807) padişahlığını sürdüren III. Selim içki ve eğlenceye düşkünlüğü IV. Mustafa'nın adamları tarafından öldürülünceye kadar devam eder. Müziği çok sever ve besteler yapar. II. Mahmut, otuzbir yıl süren padişahlığı döneminde neslini devam ettirmek amacıyla pekçok cariye ile yatar. Kardeşi IV. Mustafa'yı öldürten bu padişahın onyedi kadını vardır. Kendisine sayısız güzel cariye armağan edilir. Onaltı yaşında (1839-1861) tahta çıkan Abdulmecit'in cariyeleri Çerkezdir. Giyimine, eğlenceye ve süse düşkündür. Sarışın kadınları tercih eden II. Abdulhamit (1876-1909) otuzdört yaşında başlıyan padişahlığı otuzüç yıl sürer. Son kızı Samiye doğduğu zaman kendisi altmışbeş yaşındadır.

Başkadın efendisi Rupşan Hatice Kadına aşık olan I. Abdülhamid yazdığı mektupta "...ayağın altına yüzüm sürerek rica ederim." "...ister beni darp eyle, ister öldür, sana teslimim...", "...Hamid sana kurban olsun..." gibi cümleler kullanılır.

Saraydaki kadınlar zaman zaman devlet yönetimine el atar, tayinlere karışır, istemediklerini öldürtür. Kadınların devlet işlerine karışmasını bir Rus papasının kızı olan Hürrem Sultan (Roksalana) başlatır. Bir savaş sonrası ele geçirilen ganimetlerden olan Hürrem Sultan Kanuni Sultan Süleyman'a armağan edilir. Burnu kalkık, teni beyaz, bakışları anlamlı olan Hürrem Sultan güzel değildir. Kanuni'den bir çocuğu olunca saraydan ayrılmak ister. Padişah ise Hürrem Sultan ile evlenir ve pek çok erkek çocuğu olur.

Sarayda Sultan Mustafa'nın annesi Mahidevran Kadın ile sürtüşür. Padişahın annesinin müdahalesi ile bu kavga önlenir. Ancak Padişahın annesi ölünce, Hürrem Sultan haremin tek hakimi olur. Mustafa Sultan yanlısı olan vezir-i azam, İbrahim Paşa'yı öldürtür, yerine kızı Mihrimah'ın kocası Rüstem Paşa'yı getirir. Kanuni yaşlandıkça yönetim Hürrem Sultan'ın eline geçer, her istediğini yaptırır. Rüstem Paşa'nın yerine vezir-i azamlığa getirtilen Ahmet Paşa'yı boğdurtur. Hürrem Sultan'ın başlattığı kadınlar saltanatı daha sonraki yıllarda (1550) Venedikli Bafro ailesinin kızı olan Safiye sultan devam ettirir. III. Murat şehzade iken kendisine armağan edilen Safiye Sultan, adişahın annesi ve kızkardeşleri ölünce (1585) haremin ve devletin sözü geçen kadını olur. Kocasını zevk ve eğlenceye yönlendirir, hatta ona kadınlar bile sunar. Kendisi de devletin iç ve dış işlerine el koyar, çok para ve armağan verenleri yüksek mevkilere tayin ettirir. Osmanlılarda yönetime el koyan bir başka kadın da Mahpeyker (Kösem Sultan)dır. İnce, zarif, sempatik, nezaket kurallarını çok iyi bilen bir kadın olan Kösem Sultan Padişah I. Ahmet'in dikkatini çeker. O'na altı çocuk doğurur. Böylece haremin en nüfuslu kadını haline gelir. I. Ahmet'in ölümü üzerine saraydan uzaklaştırılır. Sürgün yaşamı altı ay sürer. IV. Murat'ın ölümü üzerine diğer oğlu İbrahim (1640) Padişah olur. Kösem Sultan'da bütün idareyi eline alır. Oğluna da sürekli güzel ve beğeneceği cariyeleri sunar. Oğlu zevk ve sefa ile meşgul iken kendisi de memleketi dilediğince yönetir. Ne var ki padişahı etkisi altına alan cariyelerin isteği üzerine Kösem Sultan bir kez daha saraydan uzaklaştırılır. Sultan İbrahim tahttan indirilip yerine yedi yaşında IV. Mehmet Padişah olunca, devletin idaresini tekrar ele geçirir. Sırtını yeniçerilere dayadığı için güçlüdür. Kösem sultan'ın güçlülüğü IV. Mehmet'in annesi Turhan Sultan'ı çileden çıkarır, aralarında anlaşmazlık çıkar. Kösem Sultan da bunun üzerine IV. Mehmet'in yerine Sultan Süleyman'ı Padişah yapmaya çalışır. Bu durumu haber alan Turhan Sultan (1651) de Anderun Ağaları aracılığıyla Kösem Sultan'ı boğdurur. Bu kez Turhan Sultan devlet işlerine karışmaya başlar. Rüşvet alınmasına, yolsuzluk yapılmasına, değersiz kimselerin işbaşına getirilmesine neden olur. Artık devletin yönetimi Turhan Sultan'ın elindedir. Devlet yönetimine karışanlardan biri de I. Abdulhamid'in kadını Aşye Sinenperverd'dir.

Padişahlarda, saraydaki kadınlarda herşeyden önce "insandır" ve insanların zaafları ile malüldur.

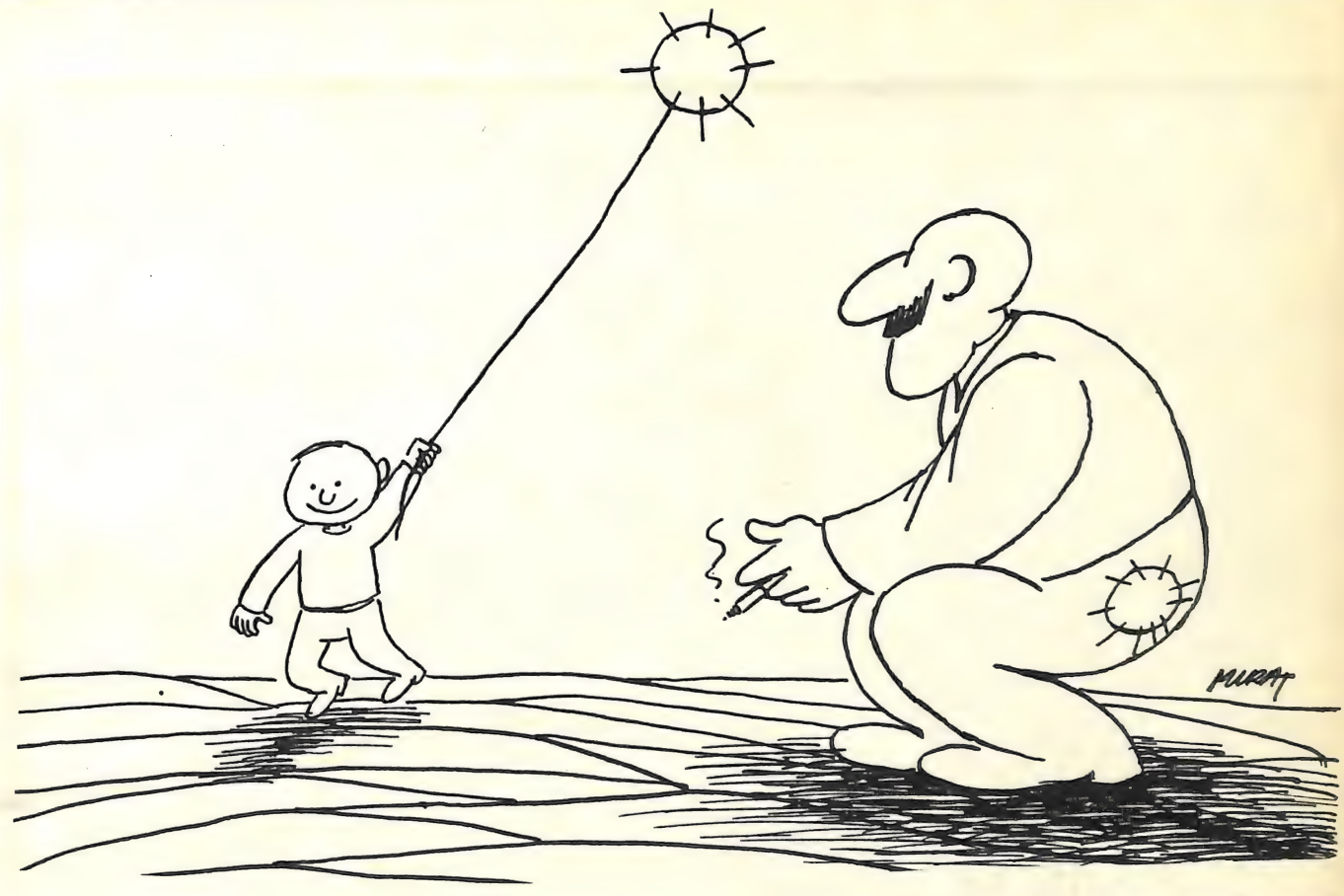

MURAT ÖZMENEK

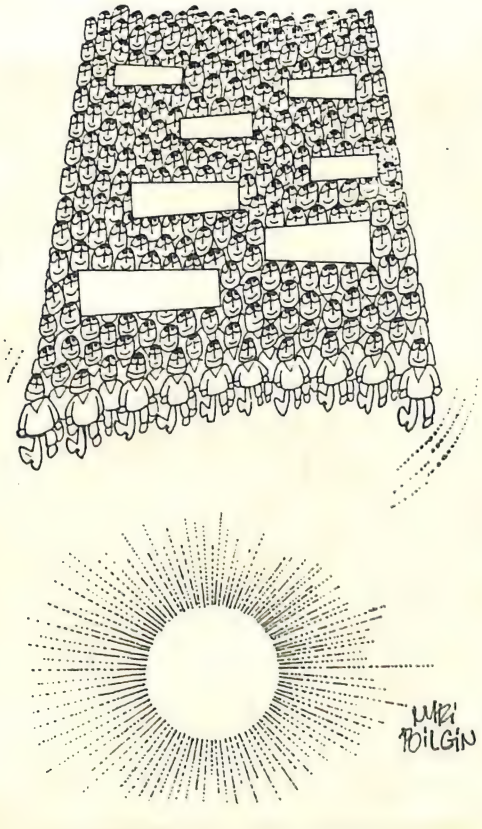

NURİ BİLGİN

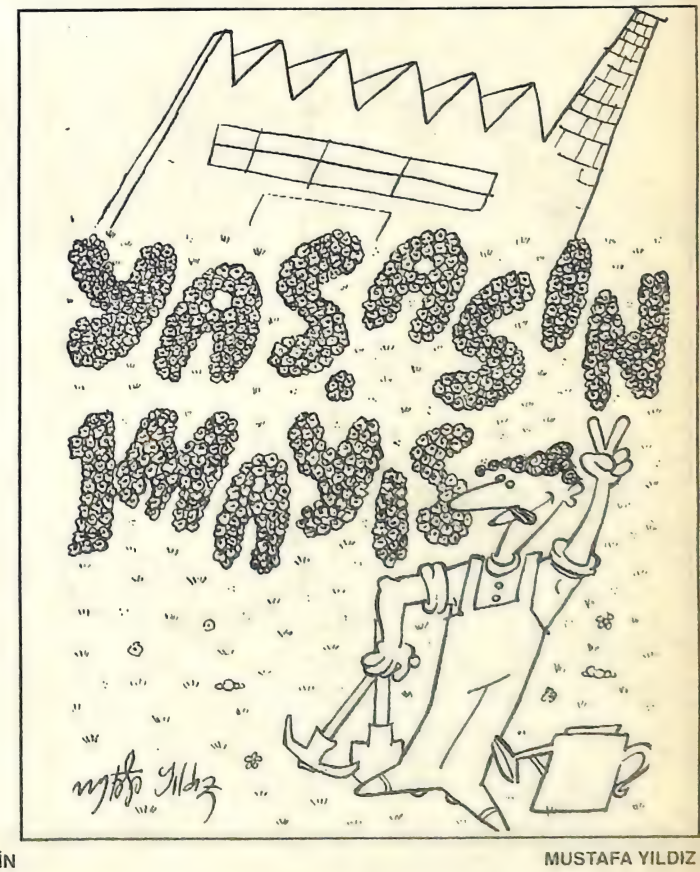

MUSTAFA YILDIZ

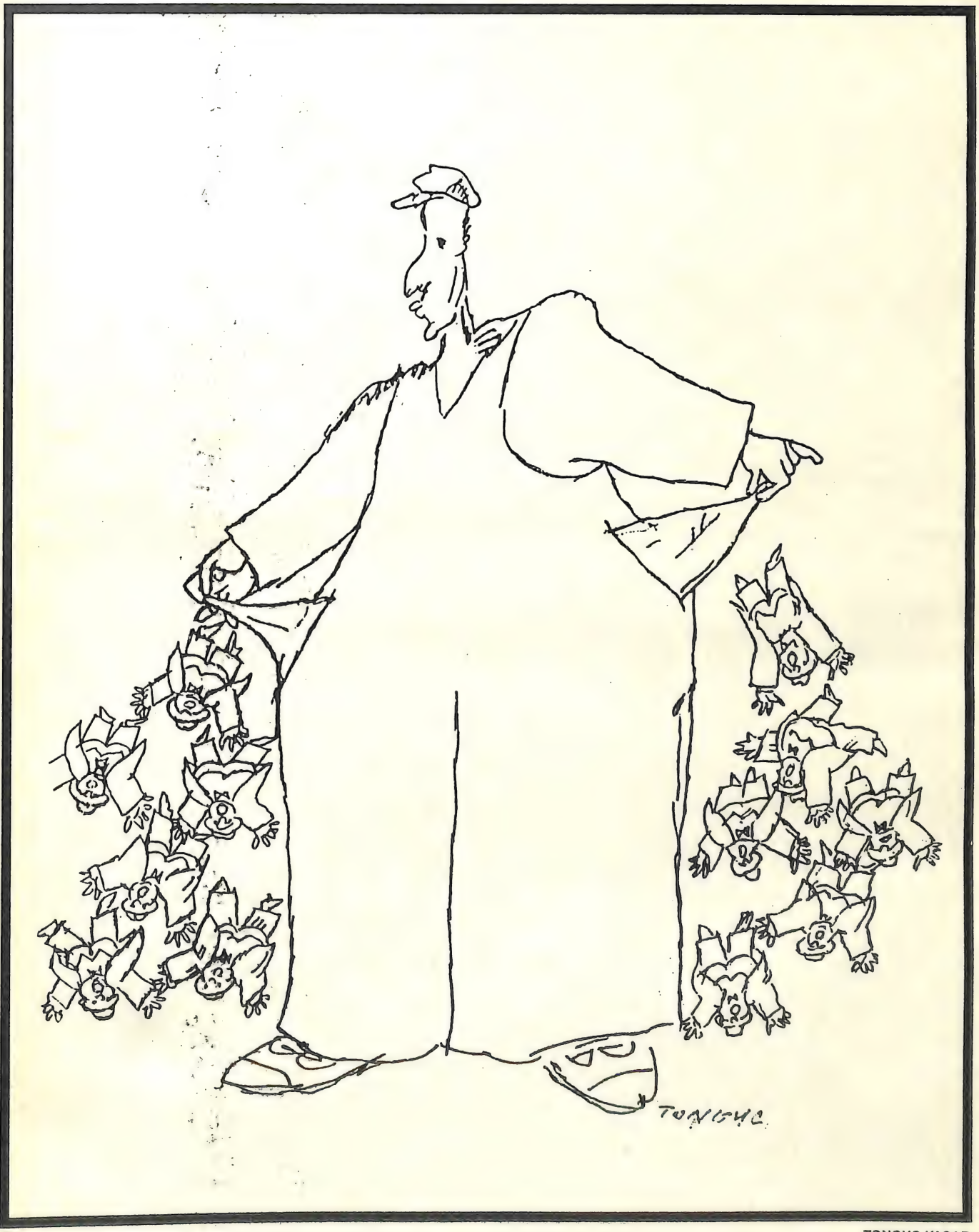

TONGUÇ YAŞAR

RAŞİT YAKALI

MEHMET ALI TÜRKMEN

gülmek mecburi

a. mümtaz idil

Televizyonda ne zaman gülmem gerektiğini bana hatırlatan kahkaha sesleri ile siyasetçilerimiz arasında yakın ilişkiler kuruyorum.

Haksız mıyım?

Her ikisinde de nerede, ne zaman tepki göstermem gerektiği tarafıma iletiliyor, her ikisinde de kandırıldığımı hissediyor, aksi tepki gösteriyorum.

İşin ilginç yanı tepkisiz kalamıyorum.

Sunucu, kendisi için dayanılmaz bulduğu esprisini patlatıyor. Program gereği arkadan büyük bir kahkaha sesi kopuyor. Yüzümde en ufak bir gülümseme olmadığını farkedince rahatsızlık duyuyorum. Yan gözle çevremdekilere bakıyorum, onların da suratları duvar gibi... Acaba diyorum, biz burada hep birlikte televizyona bakan kişiler, biz mi anlayamadık espriyi, yoksa gerçekten ortada birşe yok mu?

Bir Çinli rüyasında kendisini kelebek olarak görmüş, dehşet içinde uyanmış. Uyanınca da düşünmüş: Acaba gerçekten rüya görüyordum da bir kelebek miydim, yoksa şimdi mi rüya görüyorum?

Kimi zaman da olmadık yerde gülesim tutuyor. Arkada kahkaha sesi yok bu kez. Gülmemem gereken bir yerde güldüğüm için utanıyorum.

Kendimi acemi bir fıkra anlatıcısının karşısında hissettiğim oluyor zaman zaman. Hani fıkrayı anlatır da ardından sağlamasını yaparlar ya... Rüyasında, açılmayacağı için paraşütünü mutlaka değiştirmesi gerektiğni belirten rahmetli annesini gören bir askerin, paraşütünü komutanıyla değiştirdiği fıkra mesela... Paraşütünü değiştirmenin rahatlığıyla salına salına inerken yanından "vızzt" diye geçen komutana bağırır asker: "Komutanım nereye?" Yanıt belli: "Rahmetli anana..."

Yılışık bir surat: "Anladın mı? Kah kah kih... Vızzt! Hah hah! Anladın değil mi? Kih kih kih... Rahmetli... Kah kah kah!..."

".....?"

ABD'den ithal kahkaha efektleri de aynı görevi görüyor. Yayınlanan programı anlayıp anlayamadığınızı kendi kedninize test etmenizi sağlıyor. Eğer gülünecek yerde gülmüyor, dahası gülümsemiyorsanız, en kısa zamanda bir doktora görünmenizde yarar var (demek oluyor).

Ünlü Rus yazar Puşkin'in paraya düşkün olduğu söylenir. Arkadaşları onu bu yumuşak yanını bildiklerinden olsa gerek, birkaç gümüş Ruble'yi iyice ısıtıp, Puşkin geçerken önüne atarlar. Akılları sıra kurnazlık edecek, Puşkin'in paraya sarıldığı anda atacağı çığlıklarla kahkahalara boğulacaklardır.

Puşkin yerde parıldayan gümüş Rubleleri görünce bir an duraksar, çevresine bakınır. Paraların üzerine çişine yapar, soğuttuğu Rubleleri birgüzel cebine atar, yoluna devam eder.

İçinde bu tür incelikler taşıyan programlara elbette gülünür. Yalnızca bağırtı çağırtıya dayanan, orta oyunu diyaloglarındaki inceliğe asla ulaşamayan, "müsamere" zihniyetli sululuklara gülmek, ancak arkadan "ittirmekle" mümkün olsa gerek. Oysa çocuklar bile gülmüyor yapılanlara. En ucuzundan kelime oyunları, en kabasından el şakalarıyla türlü türlü şaklabanlıklar, gülümsemek yerine acımaya dönüşüyor.

İki türlü güldürü var: Biri insanı aşağılayan, komik duruma düşmesi sonucu ortaya çıkan güldürü. Öteki güldürü ise asla aşağılamayı bir yöntem olarak kullanmaz.

Karikatür sanatında iş daha da vahimşeliyor. Sanki karikatürün mutlaka insanı güldürmesi gerekirmiş gibi bir inanç yaygın. Oysa karikatürün, bildiğim kadarıyla, bilincil görevi insanı düşündürmek. Düşündürürken de mizah unsurunu en çarpıcı biçimde kullanmak. Dikkat edilirse, karikatür ne denli basit ve zeka pırıltısından uzaksa, o denli de komik oluyor. Gülünçlüğünü de mutlaka insanı aşağılamakta buluyor.

Karikatür sanatını bu ağır yükten kurtarmak gerek. Ya da onun da altına dip not düşülmeli: "Gülünecek!"

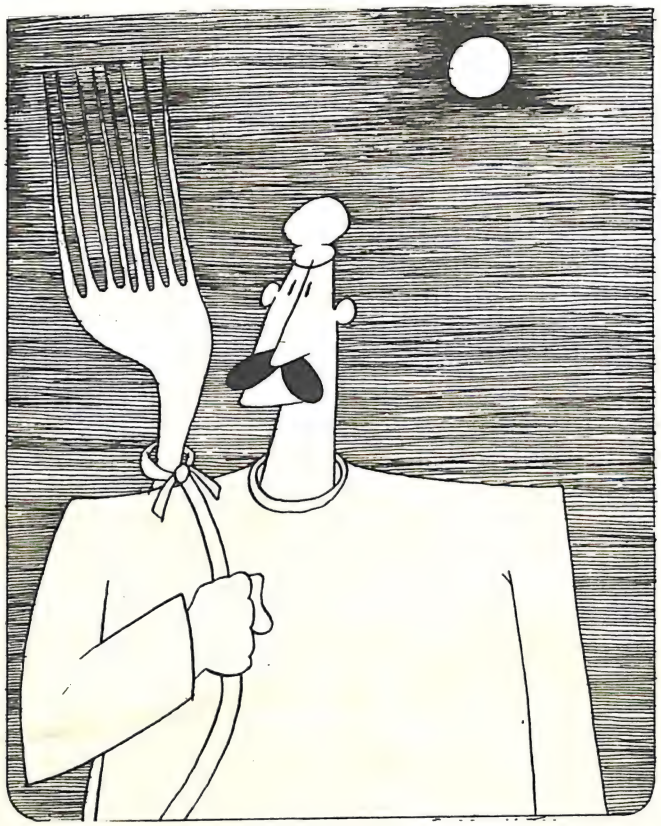

SERDAR KUŞÇA

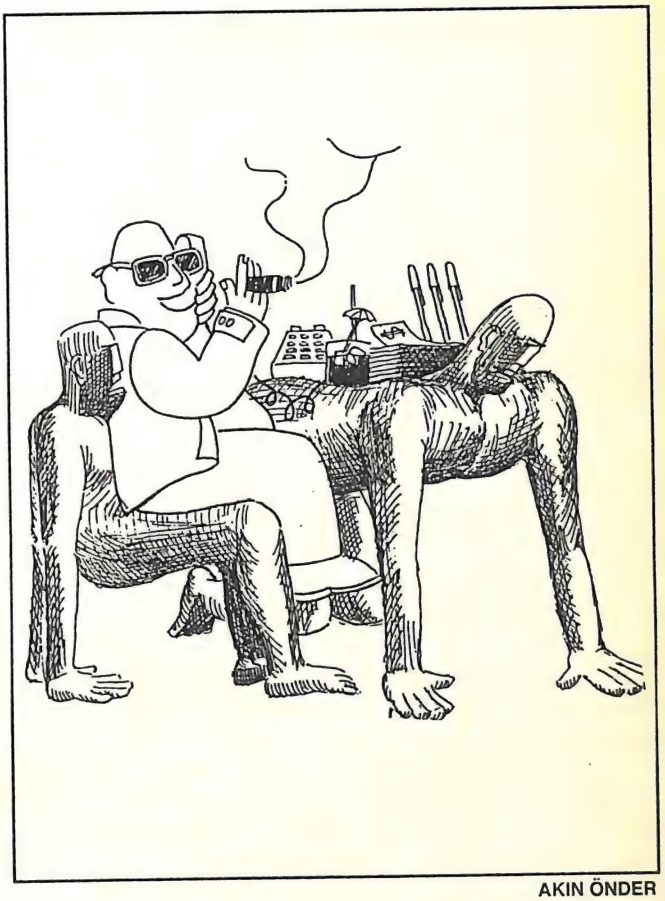

AKIN ÖNDER

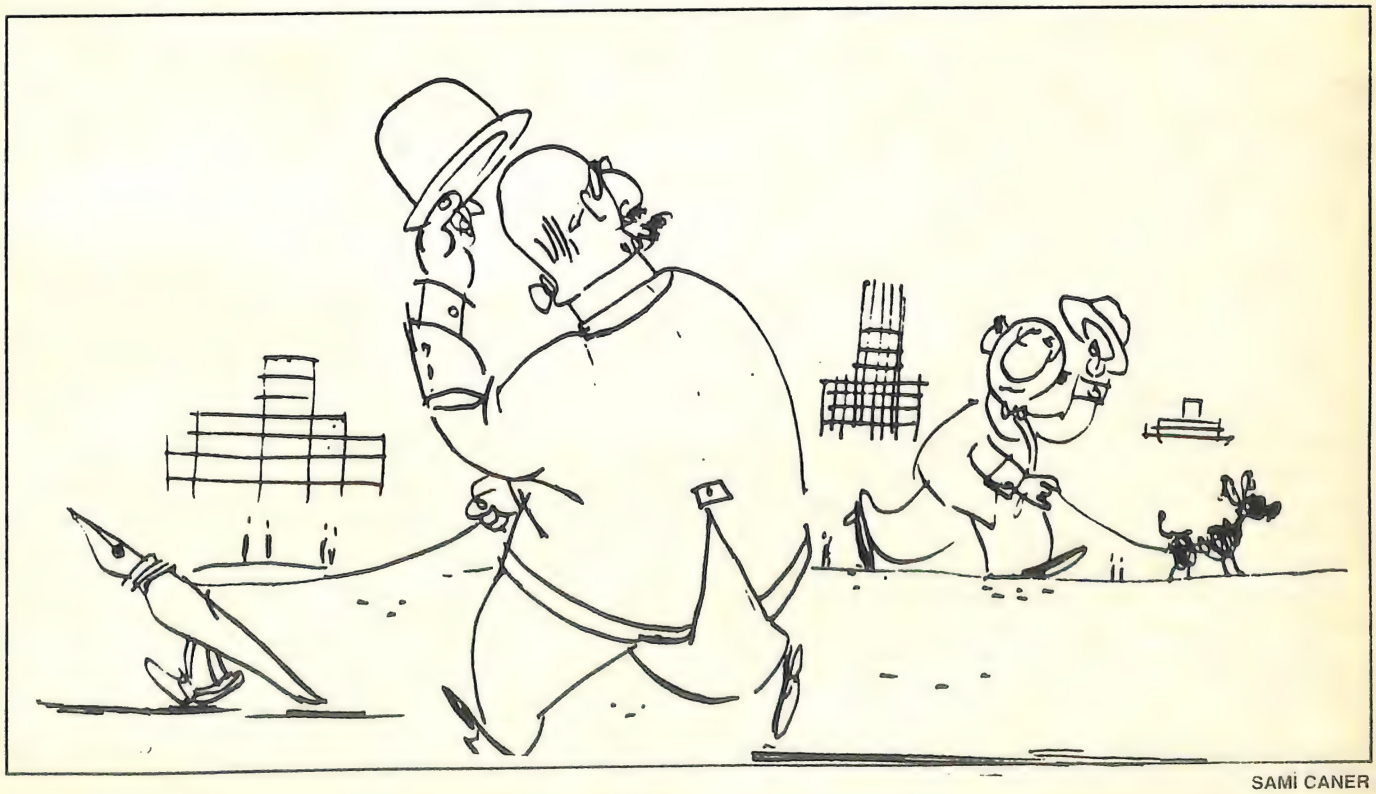

SAMİ CANER

KARİKATÜRİST ANEKDOTLARI

■

YENER ÇAKMAK

■

ORHAN TOLON'DAN

Resimli Roman Sayesinde Okul Hayatım Rahat Geçti...

Türkiye'nin ilk çizgi romancılarından Orhan Tolon'la büyük bir tesadüf sonucu tanışmıştık. Kendisini daha iyi tanımak ve hakkında mümkün olduğu kadar çok bilgi almak için İstanbul Nişantaşı'nda bulunan atölye evine gitmiştim. 1912 yılında İstanbul'da doğan Orhan Tolon, evli ve iki kız çocuğu var. Güzel Sanatlar Akademisi Mimari Bölümü mezunu bir mimar. Şimdi kendini emekli yapmış durumda, evinde yağlı boya tablolar yapıyor.

Kendisine herkes "Orhan Baba" dediği için bende kendisine o şekilde hitap ediyorum. Orhan Baba bir gün televizyonda, Turhan Selçuk'un kendisinden, "Türkiye'nin ilk Çizgi Romancısı" diye bahsedince unutulmamanın ve hatırlanmanın verdiği duygularla gözyaşlarını tutamaz. Orhan Baba'ya, çizgi romana nasıl başlandığını sorduğumda bana, özetle şöyle anlattı: "Karikatür çizmeye, Galatasaray Sultanisinde (lisesinde) okurken, okul gazetesine arkadaşlarının portre karikatürlerini çizerek başlamış. Okulda açtıkları bir resim sergisinde, sergiyi gezen yayıncı, şair Faruk Gürtunca'nın dikkatini çekmesi üzerine, dergi idarehanesine davet edilmiş. Dergiye giden Orhan Tolon'a, Faruk Gürtunca "Çocuk Sesi" dergisi için para karşılığı resimli roman çizmesini teklif etmiş. Okulda yatılı okuyan Orhan Tolon o yıllarda büyük bir ekonomik sıkıntı içinde olduğu için, bu teklife balıklama atlamış. Çocuk Sesi'ne çizdiği ilk çizgi roman, 1929'da yayınlana "Zıp Zıp Ali'nin Serüvenleri" olmuş. Bunu Lük Lük'ün serüvenleri, Fahri Gülünç Polis Gözcüsü, Cıva'nın serüvenleri, Cin Göz, Deniz Kurtları, Turgut Reis gibi resimli romanlar takip etmiş. Çizgi romanlarının bir özelliği, roman rahramanlarının okul arkadaşları olması. Örneğin Lük lük, okulda aynı lhakapla anılan arkadaşı Haluk kura, Komik Şevki, Şevki Şakrak adlı bir başka arkadaşı.

Karikatürleri, resimli romanları Çocuk Sesi, Afacan, Genç Liseli, Armağan, Akbaba, Gelincik, Top, Olimpiyat, Yavrutürk, Çocuk haftası, Yıldız, Binbir Roman, Kurt Yavrusu, Modern Türkiye, Ev-İş dergilerinde yayınlanan Orhan Tolon, çizgisi sayesinde okul hayatında hiç parasal sıkıntı çekmemiş. Bir gün Münif Fehim'in, ucuza çizerek piyasayı ucuzlatıyorsun" demesi üzerine çizgi hayatına son verip diplomalı mesleğinden mimarlığa ağırlığını vermiş. Ama zaman zaman tanıdıklarının karikatürlerini çizmekten kendini alamamış.

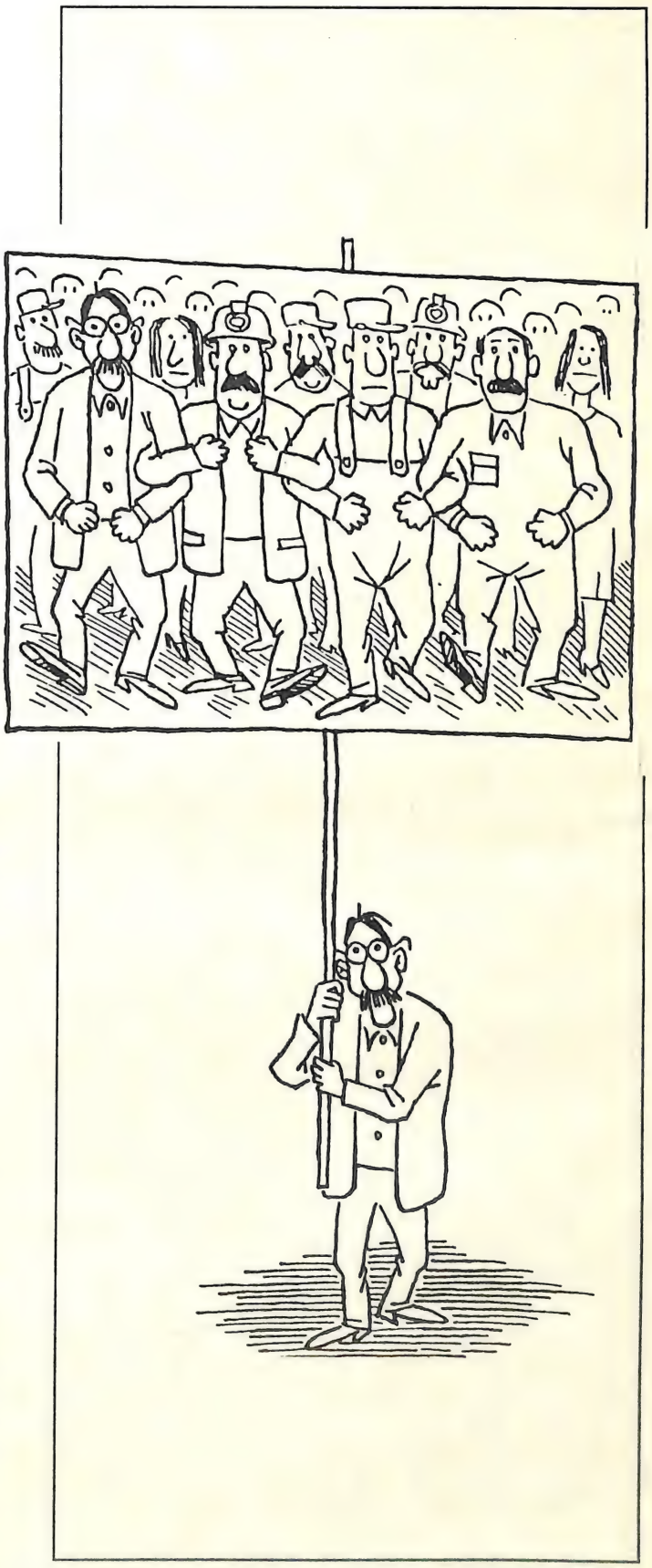

CUMHUR GAZİOĞLU

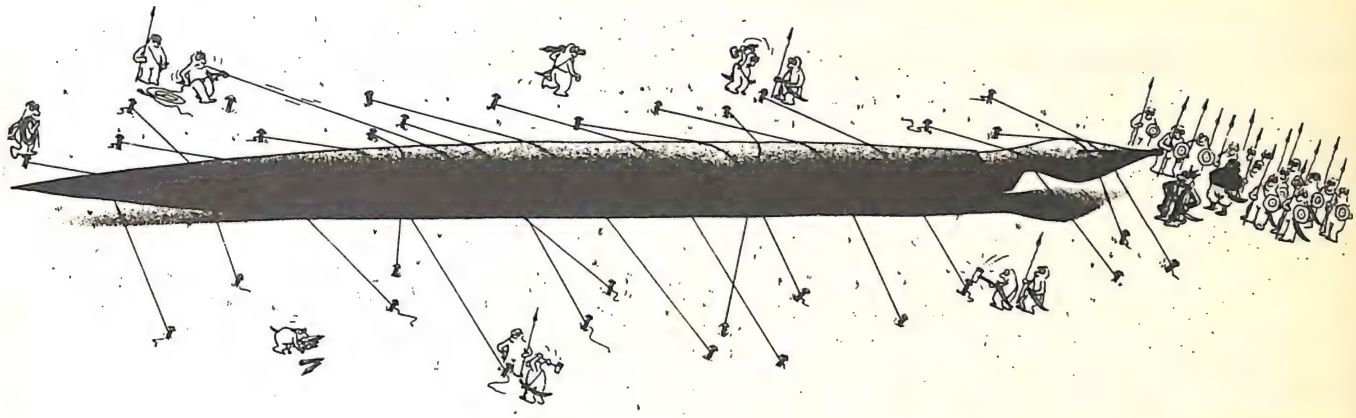

HİKMET CERRAH

ERAY ÖZBEK

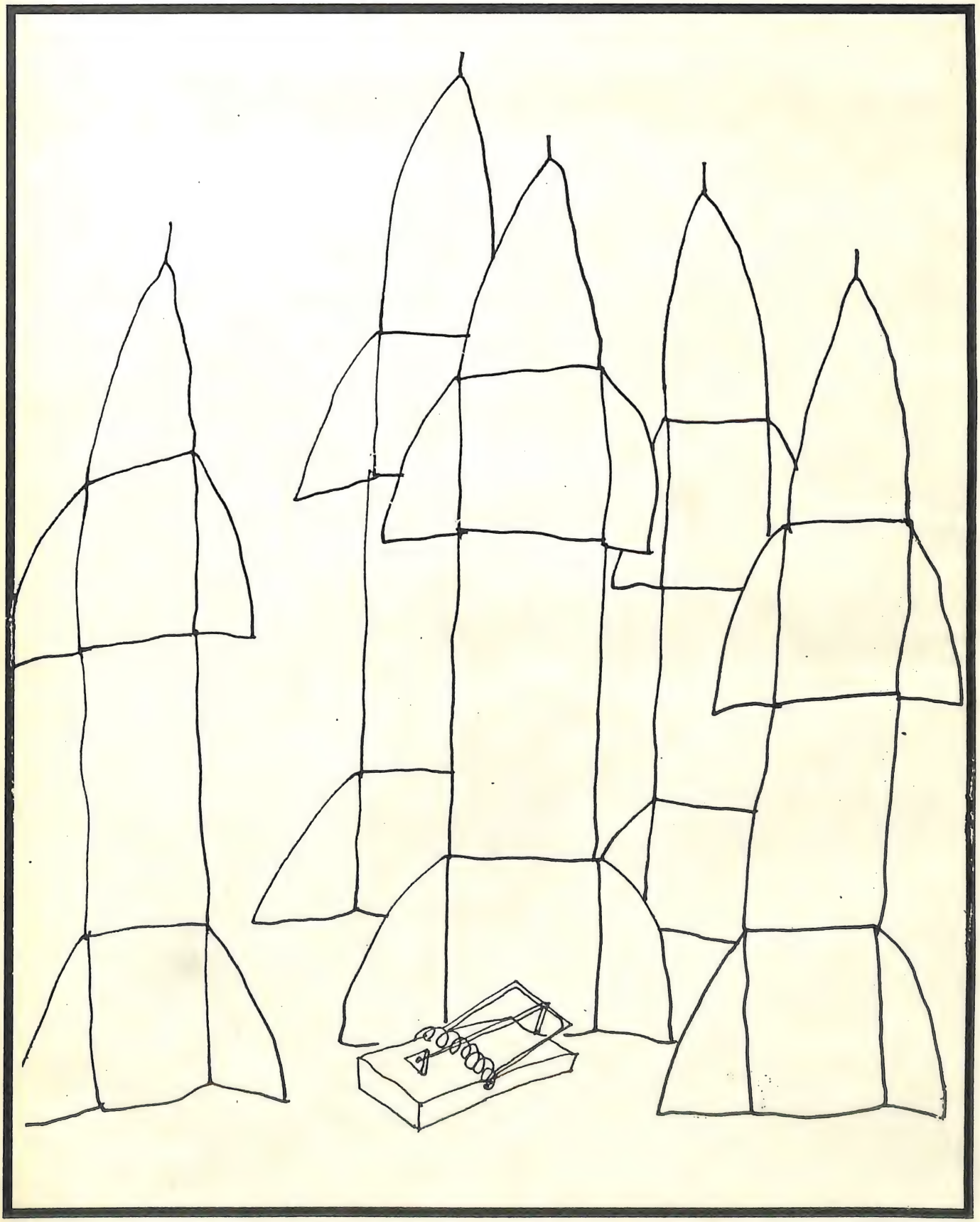

TERZIEV JOUCHO

EROL ÖZDEMİR

OKUR-YAZAR

TAN ORAL

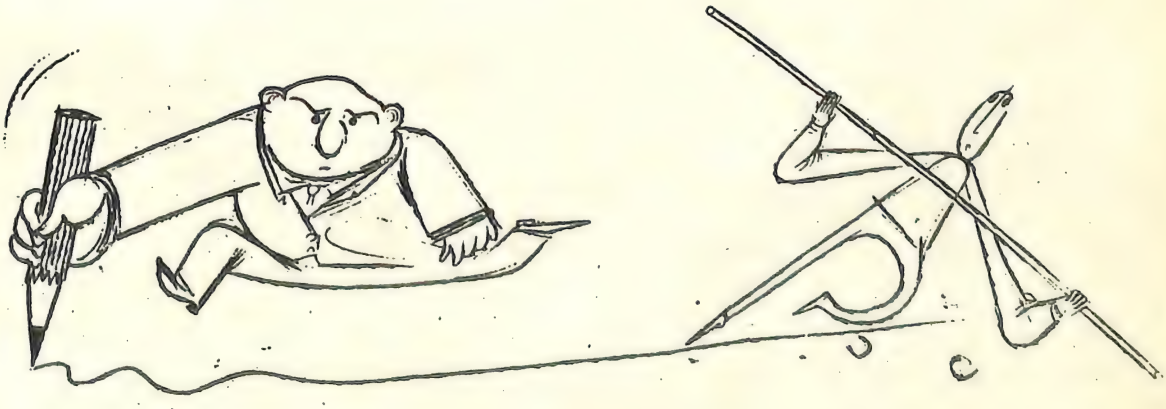

OĞUZ GÜREL

bayokuryazarçizer
bülent okutan

DÜŞÜNÜP, TAŞINMA, KAŞINMA, KONUŞMA...

Bir türkü söylemek geldi içinden, söyle Yozgat Sürmelisi gibi bir şey, özlem kokuşlu, sıcacık... Dudakları kıpırdadı, yavaşça mırıldandı; "Benim dert çekmeye dermanım mı var..." Yanından geçenlerin farkında bile değildi. İstanbul kendi dalgasındaydı, o da kendi havasında. Ta ki birisi onu omuzundan silkeleyene kadar. Döndü baktı. Adamın boynundaki kalın altın zincirlerle donatılmış, sakallı ve bıçkın bir tipdi karşısında duran. "Bizim manitaya laf mı attın lan puşt..." diye karşılık verdi babayiğit adam. "Estağfurullah altınlı abi, o ne demek? Bacım olsun... Farkında bile değilim. Bizim oralardan bi türkü sörlüyodum gendi gendime, en öyle sandığız." diyebildi korkudan. Sakallı, altınlı bıçkın adam; "Haa... öyle de, yoksam adamı oyarım ben" dedi. Yozgatlı gariban Nuri kekeliyerek ilave etti "Ellerinden öperim abi! O ne demek, sen emret beraber oyalım yengeme kim şeyederse..." Bıçkın adam yumuşamıştı. "Aferin lan sevdim seni, nerelisin sen bakıyım?" diye sordu. Nuri; "Yozgatlıyım abi, Yerköydenim. Sen nerelisiniz?" Sakallı, altınlı abiyle Nuri tokalaştılar, muhabbetlerin sonunda neredeyse akraba çıkacaklardı. Adam, yanındaki sarışının geç kalıyoruz gibi çekiştirmesine aldırış bile etmeden Nuri'ye kartını uzattı. "Hemşeriyiz lan!... Al şu kartı, yarın bana uğra. Kan çekti sevdim seni, iyi bi adama benziyorsun belki yardımım olur." dedi. Birbirlerine gülümseyerek ayrıldılar.

Yozgatlı gariban Nuri elindeki kartı evirdi, çevirdi... Anlamadığı bir takım şeyler yazıyordu sakallı, altınlı ve müşfik Hakkı abisinin kartında. Köprüye doğru yürürken ara sıra durup kartı inceliyordu. Ne kadar çok telefon numarası vardı. Belli ki Hakkı abi İstanbul'un hissedarlarından biriydi. Yoksa şu Yozgat Sürmelisi yüzünden şansı dönmüş müydü? Belki onun da günün birinde böyle kartı olur, altın künyeler ve zincirler takar, böyle sarışın karılarla hava atardı. Köprünün tam orta yerinde durup dirseklerini dayadı. Düşüncelerinin ardı arkası kesilmiyordu. Gözlerini Haliç'in gıp gri sularında gezdiriyordu. Tam o sırada öbür omuzundan biri tuttu, dönüp baktı. "Buyur altınlı, sakallı, müşfik Hakkı abi" diyecekti ki, polis üniformalı biri ile gözgöze geldi. "Buyurun polis abi" dedi. Polis memuru hiç de müşfik bakmıyordu. "Ne duruyosun burda, yoksa intihar mı edecen lan?" dedi. Yozgatlı gariban Nuri kaşlarını kaldırdı, polis memuru ilave etti; "Eğer ki öyle bi şey düşünüyorsan, git başka yerden atla. Buralar bizim gölgeye giriyo, bi de senin ölünle uğraşmıyalım, zaten başımız yeterince bela ile dolu." dedi. Nuri memura çok üzülmüştü; "Ne demek polis abi, hiç sizin başınızı bir de ben belaya koyar mıyım? İstanbul'u seyrediyorum gözlerim kapalı" dedi. Haşin polis memuru Nuri'nin hüviyetini sordu; "Göster bakalım şu kafa kağıdını, sağlam bi boka benzemiyosun, terörist misin nesin?" dedi. Nuri, Hakkı abisinin kartını da hüviyetin olduğu plastik kaba koymuştu. Haşin polis memuru hüviyeti incelerken Hakkı'nın kartını da görmüştü. Parmağı ile kartviziti işaret etti; "Torba Hakkı derler ona, herhalde tanışık oluyorsunuz. Ona benim selamımı söyle. Kral çocuktur, polis dostudur. Polis Tahir abinin çok selamı var de. Bir çayımızı içmeye uğrasın, tamam mı koçum?...

"Yozgatlı gariban Nuri Yenicami önünde bir bank buldu kendine. Kafasında toplananları taşıyamıyordu ayakları. Bir saat gibi bir sürede hem Torba Hakkı gibi bıçkın bir hissedarla, hem de polis Tahir abisiyle dost oluvermişti. Ne garip tesadüflerdi bunlar. Gerçi torbadan post, polisten dost olmaz derlerdi ya, pek ala olmuştu kim ne derse desin."

Sağa sola koşuşturanları seyrettin uzun süre. Kıllısı kılsızı, pullusu polsuzu, yollusu yolsuzu. tam yetmiş iki buuk millet.. Yoksa bilmediği bir şeyi mi paylaşıyordu bu insanlar?... Tam kalkacaktı ki, az kalsın ayaklarının altında yatan minicik köpeği ezecekti, sesli sesli düşünmeye başladı "Aaa... bir fifi. Acaba nereden kaçtı ki?" Yediği beşlik simitten biraz koparıp fifiye uzattı. Fifi simiti büyük bir iştahla yedi. Sonra biraz daha, biraz daha... Yuvarlak gözlerini Nuri'den ayırmıyordu. Belli ki bu fifi hem aç, hem firari bir fifiydi. Boynunda gümüş bir kolye vardı küçük köpeğin. Hiç beklemeden kucağına aldı. İlk aklına gelen, karakola teslim etmekti bu yaramazı. Yollarda giderken fifi, Nuri'nin yanaklarını yalıyordu. Gariban Nuri'yi en son anası öpmüştü böyle şevkatle.

O heyecanla karakoldan içeri hışımla daldı. Önce Tahir abisini sordu. "Görevde" dediler. Arkadaşı olduğunu söyleyince içeri aldılar. Memurlardan biri komiserin odasını gösterirken "Ulan hemşerim yaşadın" dedi. Nuri neden yaşadığını anlamadı bile. Kapıya tıkla vurup içeri daldı. İçerde bir hanımla komiser bey çay içiyordu. Süslü püslü hanım, Nuri'yi ve kucağındaki fifiyi görünce keskin bir çığlık attı.

Nuri olanları anlamış fifiyi yere bırakmıştı. Kadın kollarına aldığı fifiyle birlikte Nuri'yi öyle bir kucakladı ki, arada fifi eziliyordu az kalsın. "Koçum" dedi. "Dile benden ne dilersen! Sen benim Can'ımı buldun, ben sana canımı vereyim." Nuri çok duygulanmıştı. Koltuğa yavaşça ilişti. Komiser bey Nuri'ye de bir çay söylemişti. O sırada sohbet muhabbet gırla gitti. Övgüler havada uçuyordu. Süslü püslü kadın çantasından bir kart çıkarıp Nuri'ye verdi. "Bunu al, koçum yarın seni mutlaka bekliyorum." Yozgatlı gariban Nuri'nin bir karşı havadaydı, vakur bir edayla karakoldan törenle ayrıldı.

Kafa kağıdının olduğu plastik kılıfa o kartı da yerleşytirirken birine tosladı. Adam ona "Höst ulan ayı!" dedi. Hiç aldırmadı. Ayı olsa İstanbul'da ne işi vardı? Sonra hangi ayının Torba Hakkı gibi, polis Tahir gibi ve de... Cavidan Mıncıkyan gibi dostu vardı. "Laf..." dedi.

Yozgatlı gariban Nuri, hem yürüme hem düşünme eylemini bir arada beceremiyordu, birine daha toslamadan bir iskele babası ile kalçasını buluşturdu. Son iki saati düşündü. Önce; sakallı, altınlı müşfik Torba Hakkı, sonra; haşin polis memuru Tahir abi, karakol komiseri, ve en sonra; firari, gümüş kolyeli fifi ile onun işletmeciler kraliçesi annesi Cavidan Mıncıkyan...

Açıl İstanbul açıl!... Bir hissedar daha geliyor. Kim önleyebilir Yozgatlı gariban Nuri'nin yükselişini?... Yolun açık olsun gariban Nuri... Senin günün birinde parlementoya bile gireceğinden kuşkum yok. Sen yeter ki yolda yürürken; düşünüp taşınma, kaşınma, konuşma... Kartları topla. Bulamazsan tazelerden topla. Günün birinde bu gidişle, mutlaka ama mutlaka...

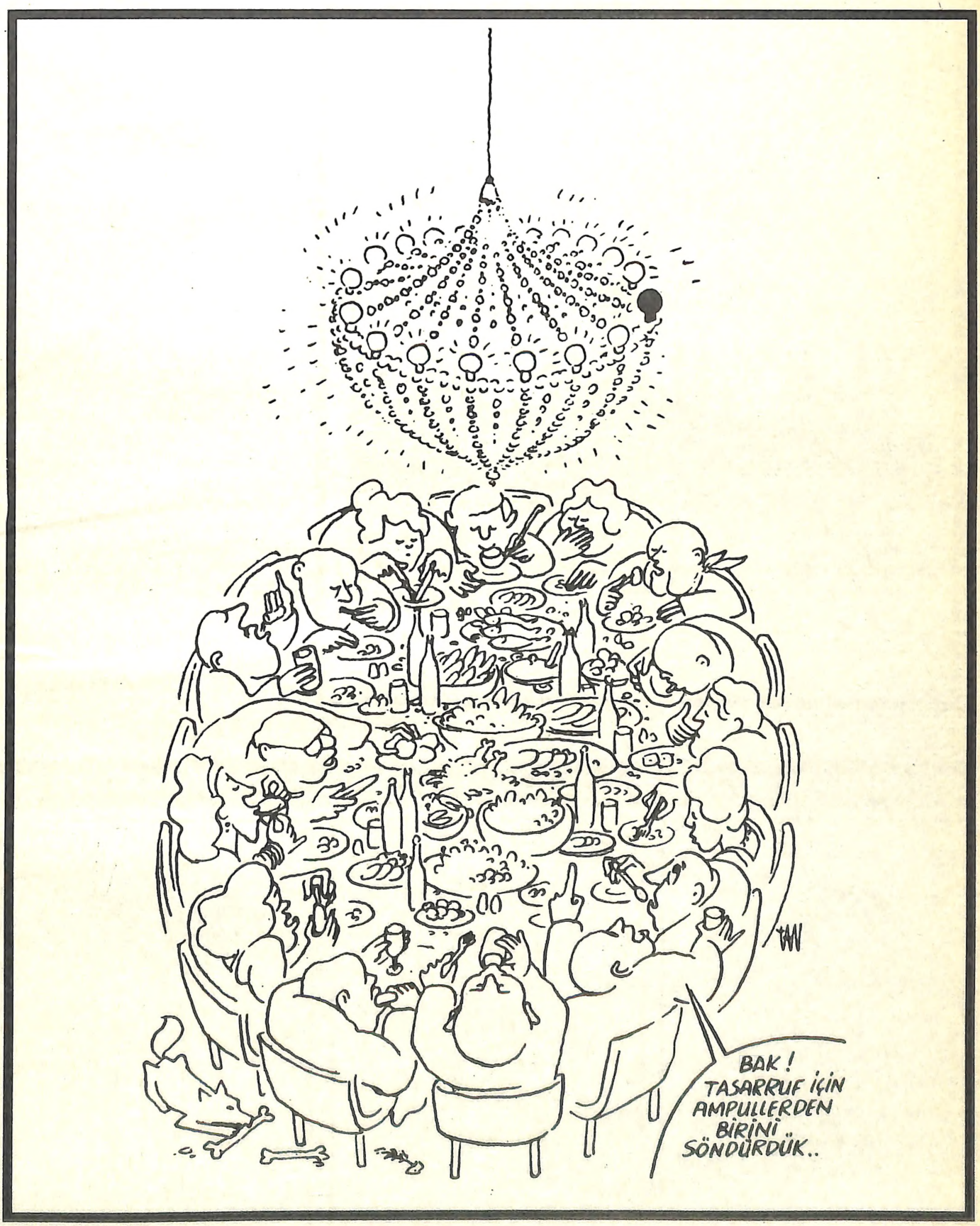

TAN ORAL

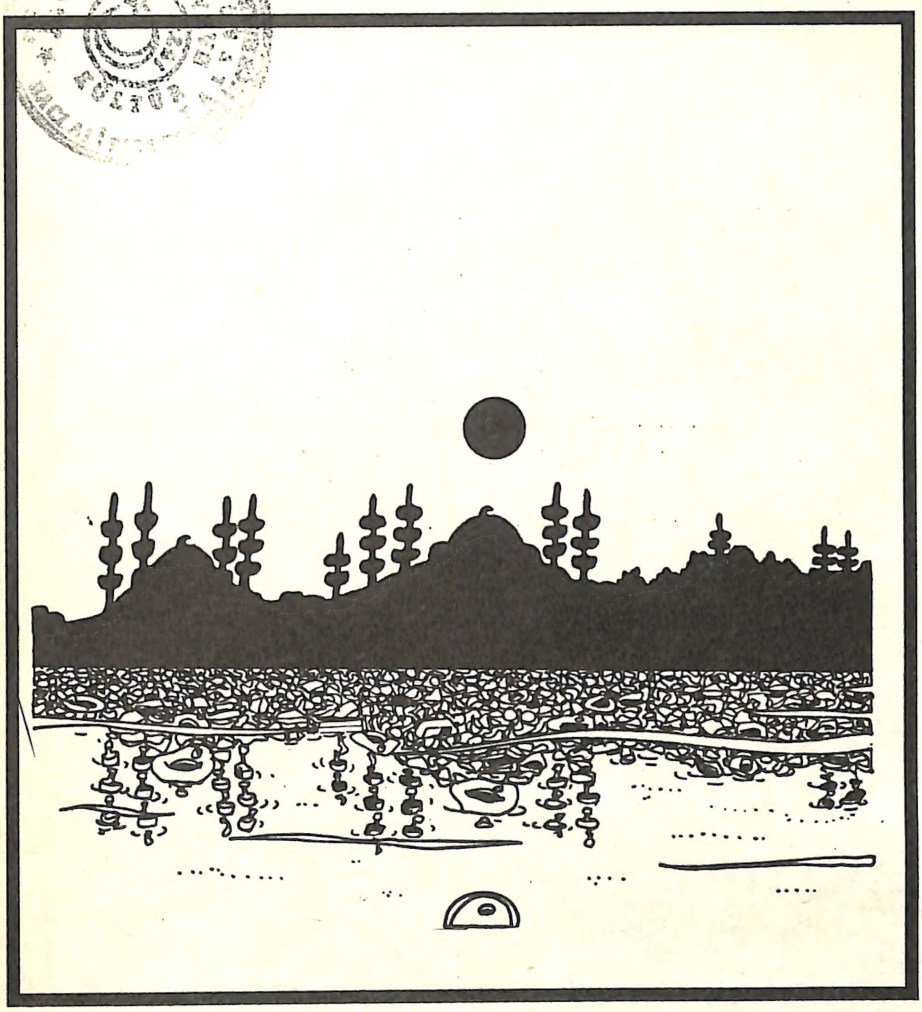

ERDOĞAN KARAYEL

EROL ÖZDEMİR

GÜNGÖR KABAKÇIOĞLU — ÇEVREMDEKİLER

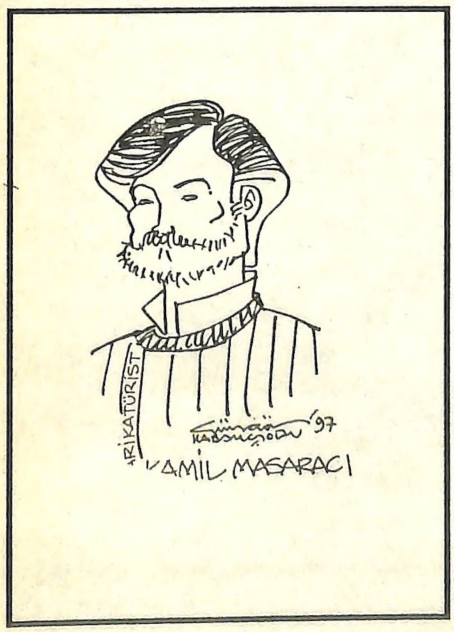

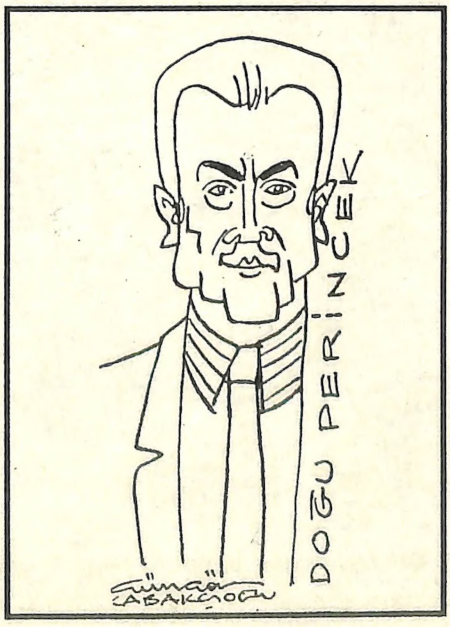

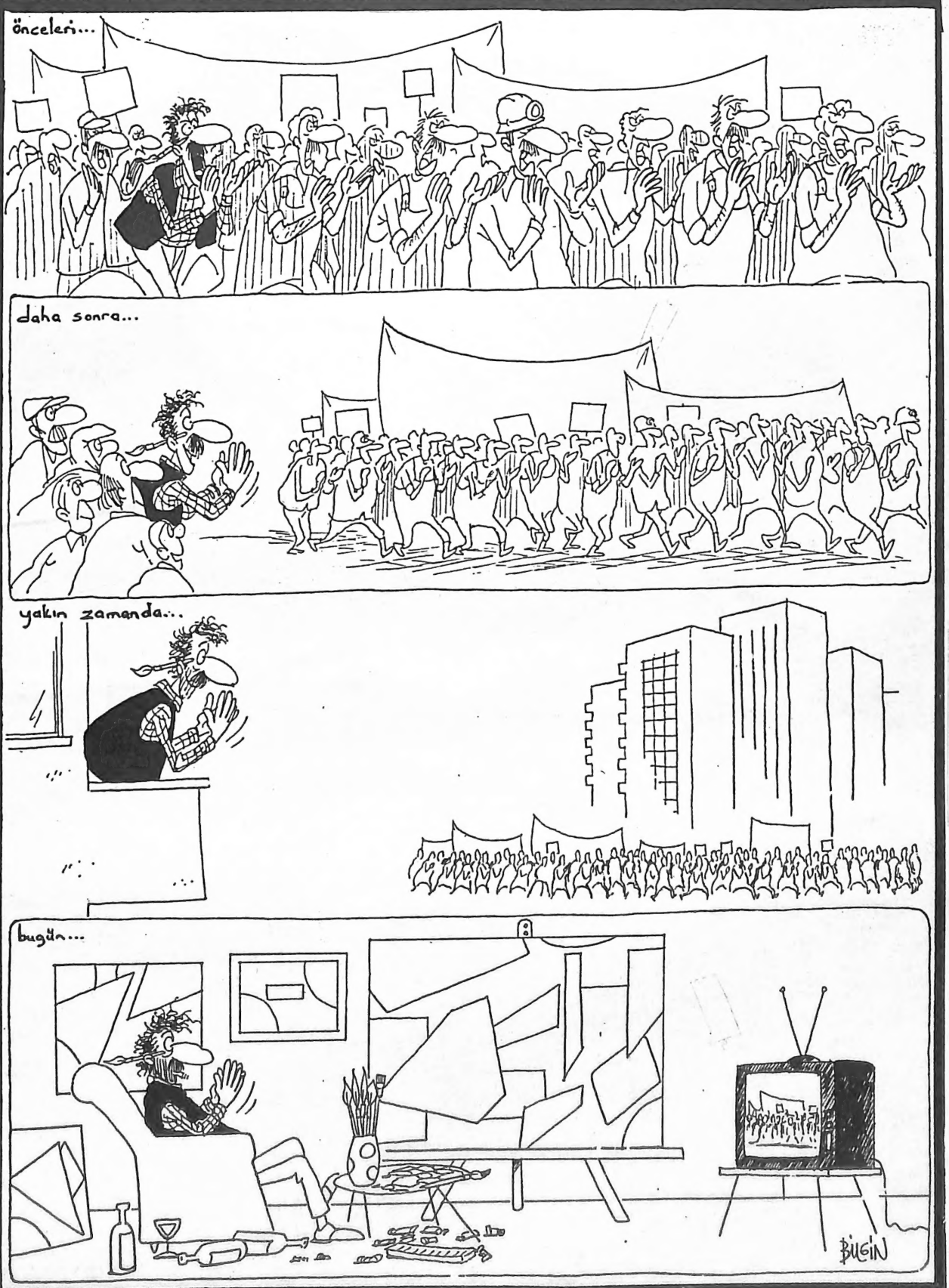
önceleri...
daha sonra...
yakın zamanda...
bugün...
BUGİN

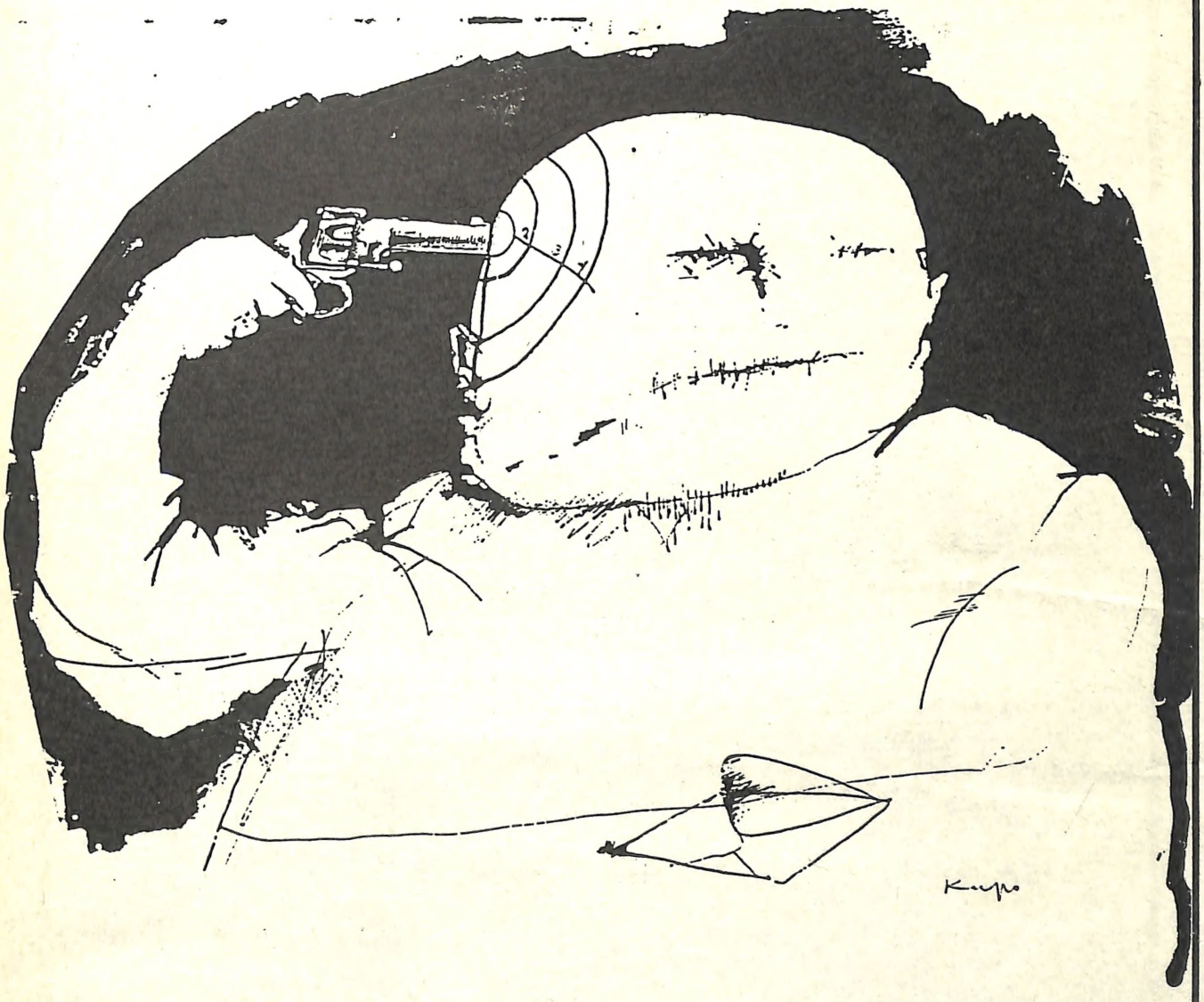

KİRO MAVROV